

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia ja Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia. Esitys liittyy sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen tulkintaan ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 1.5.2023 voimaan tulleisiin muutoksiin.

Esityksen mukaan tutkinto-opiskelijat EU- ja ETA-valtioista, Sveitsistä tai Isosta-Britanniasta ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta vapautettaisiin opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksamisesta asetuksen mukaisesti. Näiden tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneista kustannuksista perittäisiin korvaus opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastaavalta valtiolta rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain mukaisesti. Ehdotettu muutos vaikuttaisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitukseen ja rahoitusosuuksien muodostumiseen, minkä vuoksi rahoitusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi ja tarkennettavaksi. Rahoitusta koskevissa säännöksissä on lakia toimeenpantaessa havaittu myös muita täsmentämistarpeita, josta syystä lain rahoitusta ja kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä selkiytettäisiin vastaamaan esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja sekä eri osapuolten velvollisuuksia ja vastuita. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltolain rahoituksen periaatteet muuttuisivat ainoastaan siltä osin, kun lakiin lisättäisiin asetuksen ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain edellyttämät muutokset tutkinto-opiskelijoiden osuudesta opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten rahoituksessa. Muilta osin rahoituksen periaatteet eivät muuttuisi.

Esityksessä ehdotetaan myös opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäivien muuttamista niin, että Kansaneläkelaitos voisi lähettää tiedon maksuvelvollisuudesta läsnä oleviksi ilmoitautuneille opiskelijoille kohdennetusti ennen eräpäivää. Lisäksi tehtäisiin lähinnä teknisluonteisia korjauksia eräisiin muihin opiskeluterveydenhuoltolain pykäliin säännösten selkiyttämiseksi.

Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin tehtäisiin tekninen tarkennus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettuun lakiin ehdotetuista muutoksista johtuen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto	4
2.2 EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos	5
2.2.1 EU-koordinaatioasetus	5
2.2.2 EU-valtion sosiaaliturvan piiriin kuuluvan tutkinto-opiskelijan opiskeluterveydenhuollon kustannukset	5
2.2.3 Yksityisen vakuutuksen omaavan EU-tutkinto-opiskelijan opiskeluterveydenhuollon kustannukset	6
2.3 Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessin selkeytys- ja joustavoittamistarpeet	7
2.3.1 Opiskeluterveydenhuollon perus- ja lisärahoitus	7
2.3.1.1 Hyväksyttävien kokonaiskustannusten määrittely	7
2.3.1.2 Lisärahoituksen myöntämisperusteet	8
2.3.1.3 Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessin selkeyttäminen.....	9
2.3.1.4 Kansaneläkelaitoksen YTHS:lle maksaman korvauksen määrittely ja maksumenettelyt	10
2.3.2 Kansaneläkelaitoksen selvitys ja arvio.....	11
2.4 Oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin	12
2.5 Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt	12
2.6 Teknisiä muutoksia	13
3 Tavoitteet	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	14
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	14
4.1.1 Keskeiset ehdotukset lyhyesti	14
4.1.2 EU-koordinaatioasetuksen tulkinnanmuutoksesta aiheutuvat muutokset	14
4.1.3 Rahoitusprosessin selkeyttäminen	15
4.1.4 Muutos terveydenhoitomaksun eräpäiviin sekä muita muutoksia	16
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	17
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	17
4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan sekä YTHS:n toimintaan ja henkilöstöön.....	18
4.2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset	19
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	19
5.1 EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos	19
5.2 Rahoitusprosessin selkeyttäminen ja joustavoittaminen	20
5.3 Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt.....	20
6 Lausuntopalaute.....	21
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	24
7.1 Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta	24
7.2 Laki Kansaneläkelaitoksesta	37
8 Lakia alemman asteinen sääntely	37

9 Voimaantulo	37
10 Toimeenpano ja seuranta	37
11 Suhde muihin esityksiin.....	38
11.1 Suhde talousarvioesitykseen	38
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	38
LAKIEHDOTUKSET	41
Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta	41
Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta	47
LIITTEET	48
RINNAKKAISTEKSTIT	48
Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta	48
Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta	59

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki (695/2019), jäljempänä *opiskeluterveydenhuoltolaki*, tuli voimaan 1.1.2021. Laissa säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta. Kansaneläkelaitos (KELA) vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) toimii valtakunnallisena palvelujen tuottajana. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät palvelut määräytyvät terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n mukaan, ja palvelujen sisältöä täsmennetään edelleen valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011).

Opiskeluterveydenhuoltolain voimaantulon myötä toteutui mittava uudistus, kun ammattikorkeakoulujen opiskelijat tulivat korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon piiriin. Tavoitteena oli parantaa opiskeluterveydenhuollon laatua ja yhdenvertaista saatavuutta kaikille korkeakouluopiskelijoille. Toisen asteen opiskelijat ovat oikeutettuja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaan opiskeluterveydenhuoltoon. Tässä esityksessä opiskeluterveydenhuollolla tarkoitetaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevien opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa.

Opiskeluterveydenhuoltolaissa on havaittu runsaasti muutos-, täsmennys- ja selkeyttämistarpeita sen toimeenpanon myötä. Lain on ensinnäkin todettu olevan ristiriidassa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (883/2004, jäljempänä EU-koordinaatioasetus) kanssa. EU-koordinaatioasetus on Suomessa voimassa olevaa, velvoittavaa oikeutta, josta syystä opiskeluterveydenhuoltolakia on muutettava vastaamaan EU-säännöksiä. EU-koordinaatioasetuksen toimeenpano edellyttää muutoksia opiskelijoiden terveydenhoitomaksua ja opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskeviin säännöksiin. Lisäksi rahoitusta koskevissa pykälissä on havaittu lain toimeenpanoa haittaavaa epätasällisyyttä ja epätarkkuutta. Opiskeluterveydenhuoltolaissa on havaittu myös muita teknisiä muutostarpeita.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen ja valtiovarainministeriön kanssa. Myös opiskelijajärjestöjä on kuultu.

Hallituksen esityksen luonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 13.6.–20.7.2023. Lausunnot sekä esitystä koskevat asiakirjat ovat saatavilla Valtioneuvoston hankeikkuna -sivustolla osoitteessa [valtioneuvosto.fi/hankkeet](https://stm.fi/hankkeet) tunnuksella <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM021:00/2023>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto

Laissa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta. Palvelujen sisältö määräytyvät terveydenhuoltolain sekä valtioneuvoston asetuksen 338/2011 mukaisesti.

Kansaneläkelaitos vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tuottaa palvelut. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen piirissä oli vuonna 2022 keskimäärin 282 851 opiskelijaa¹, ja palvelujen kokonaiskustannukset olivat vajaat 81 miljoonaa euroa.

2.2 EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos

2.2.1 EU-koordinaatioasetus

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 883/2004 (jäljempänä *EU-koordinaatioasetus*) on 91 artiklan mukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa sellaisenaan sovellettavaa ja kaikilta osiltaan jäsenmaita velvoittavaa sääntelyä. EU-koordinaatioasetuksen johdanto-osan 1 ja 5 kohtien mukaan kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamissäännöt koskevat henkilöiden vapaata liikkuvuutta. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisessa jäsenmaiden kansalaisille tulee taata yhteisön sisällä yhdenvertainen kohtelu huolimatta siitä, että jäsenmaiden kansallinen lainsäädäntö on erilainen. Johdanto-osan 15 kohdan mukaan yhteisön alueella liikkuvien henkilöiden tulee kuulua vain yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään.

EU-koordinaatioasetuksen 2 artiklan mukaan asetusta sovelletaan jäsenvaltion kansalaiseen, joka asuu jossakin jäsenvaltiossa, ja on tai on ollut yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alainen. Lisäksi 3 artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan kaikkiin asetuksessa mainittuihin sosiaaliturvan alojen lainsäädäntöön, myös a alakohdassa mainittuihin sairausetuksiin.

2.2.2 EU-valtion sosiaaliturvan piiriin kuuluvan tutkinto-opiskelijan opiskeluterveydenhuollon kustannukset

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ei aiemmin katsottu kuuluvan EU-koordinaatioasetuksen soveltamisalaan 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan sairausetuutena, kuten muun muassa hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleva julkinen terveydenhuolto kuuluu. Keskeisenä perusteluna tälle oli se, että opiskeluterveydenhuoltoa pidettiin pääosin ennaltaehkäisevänä palveluna. Opiskeluterveydenhuoltolain uudistamisen yhteydessä tulkintalinjaa ei muutettu, joten myös EU:n alueelta tulevien korkeakouluopiskelijoiden, jotka kuuluvat lähtömaansa sosiaaliturvaan, on tullut maksaa terveydenhoitomaksu KELA:lle. Opiskeluterveydenhuoltolain voimassa olevan 24 §:n mukaan velvollisuus maksaa terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle koskee kaikkia läsnä olevaksi ilmoittautuneita korkeakoulujen tutkinto-opiskelijoita.

Tulkintalinja tuli uudelleen tarkasteluun syksyllä 2021, kun asia tuli esiin Belgian sosiaaliturvalaitoksen Solvit-menettelyyn saattaman asian yhteydessä. Suomi sai kysymykseen EU-komission epävirallisen kannanoton, jonka mukaan opiskeluterveydenhuollon palvelut täyttäisivät EU-koordinaatioasetuksen mukaisen sairausetuuden määritelmän. Tämä tarkoittaa sitä, että myös opiskeluterveydenhuollon palvelut kuuluvat EU-koordinaatioasetuksen soveltamisalaan, toisin kuin Suomessa aiemmin ja vielä opiskeluterveydenhuoltolain uudistuksen yhteydessä tulkittiin. Näin ollen henkilöltä, joka on vakuutettuna toisessa jäsenvaltiossa, ei voida periä sosiaaliturvajärjestelmään liittyviä vakuutusmaksuja, kuten opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitomaksua, toisessa jäsenmaassa.

¹ Kevät ja syyslukukauden 2022 opiskelijamäärien keskiarvo

Linjausmuutoksen seurauksena EU- tai ETA-valtiosta, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta (jäljempänä *EU-valtio*) tuleva korkeakoulututkintoa suorittava opiskelija (jäljempänä *EU-tutkinto-opiskelija*), joka kuuluu edellä mainittujen valtioiden sairaanhoidon kustannusvastuulle, on oikeutettu YTHS:n järjestämiin palveluihin suoraan EU-koordinaatioasetuksen perusteella. EU-tutkinto-opiskelijalta ei voida enää periä opiskeluterveydenhuoltolaissa säädettyjä, YTHS:n toiminnan kattamiseksi tarkoitettuja maksuja. Suomen valtiolla on kuitenkin oikeus laskuttaa annetusta hoidosta aiheutuneet kustannukset opiskelijan sairaanhoidosta vastuussa olevalta valtiolta. Käytännössä KELA toteuttaa tätä kustannusten laskutusta sairaanhoidosta vastuussa olevalta valtiolta.

Muuttuneen EU-koordinaatioasetuksen tulkintalinjan mukaisesti läsnä olevaksi ilmoittautuneelta EU-tutkinto-opiskelijalta, joka kuuluu EU- tai ETA-valtion, Sveitsin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan sairaanhoidon kustannusvastuulle, ei ole peritty enää syyslukukaudesta 2022 alkaen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksua eikä siihen liittyvää viivästymismaksua. Suomessa on arvioitu vuosittain opiskelevan noin 4 400 EU-tutkinto-opiskelijaa, joita ei voida velvoittaa maksamaan terveydenhoitomaksua². Tämä vastaa noin 1,6 prosenttia korkeakoulujen opiskelijamäärästä. Käytännössä maksusta on 9/2022 – 7/2023 välisenä aikana vapautettu Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan 1 235 opiskelijaa, jotka ovat esittäneet KELA:lle hoito-oikeustodistuksen toisen jäsenvaltion sosiaaliturvaan kuulumisesta.

Tulkintalinjan muutos aiheutti muutostarpeita myös rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettuun lakiin (1201/2013, jäljempänä *rajalaki*), jonka muutosta koskeva hallituksen esitys HE 138/2022 vp hyväksyttiin eduskunnassa 13.2.2023. Rajalain uuden, 20 a §:n pykälän mukaan Kansaneläkelaitos korvaa valtion varoista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle terveydenhuollon palveluista aiheutuneet kustannukset, jos terveydenhuollon palvelu on annettu henkilölle, joka EU-asetuksen 883/2004 tai kansainvälisen sopimuksen perusteella kuuluu toisen valtion sairaanhoidon kustannusvastuulle. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on ollut siten 1.5.2023 alkaen oikeus hakea KELA:lta korvausta EU-tutkinto-opiskelijalle annettujen terveydenhuoltopalvelujen kustannuksista huolimatta siitä, että YTHS saa edelleen myös valtion rahoitusta EU-tutkinto-opiskelijoiden osalta.

EU-koordinaatioasetuksen muuttuneesta tulkintalinjasta johtuen opiskeluterveydenhuollon valtion sekä opiskelijoiden vastuulla olevasta rahoituksesta tulisi vähentää EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydenhuollosta aiheutuneiden kustannusten korvausten tuotto. Palvelujen mitoituksessa ja kokonaisrahoituksessa EU-tutkinto-opiskelijat tulee edelleen huomioida, mutta koska KELA jatkossa korvaa YTHS:lle EU-tutkinto-opiskelijoille annettujen terveydenhuoltopalvelujen kustannukset, ei EU-tutkinto-opiskelijoita enää tulisi huomioida valtion eikä opiskelijoiden rahoitusosuudessa.

2.2.3 Yksityisen vakuutuksen omaavan EU-tutkinto-opiskelijan opiskeluterveydenhuollon kustannukset

EU-tutkinto-opiskelija on vapautettu terveydenhoitomaksusta, jos hän kuuluu toisen EU- tai ETA-valtion, Sveitsin tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan sosiaaliturvaan piiriin. Kun henkilö kuuluu ko. valtioiden sosiaaliturvan piiriin, kyseinen maa yleensä vastaa myös hänen sairaanhoitonsa kustannuksista. EU-tutkinto-opiskelijat osoittavat

² Vipunen, korkeakouluopiskelijoiden määrä 10.1.2022

pääsääntöisesti maksuvapautensa KELA:lle toisen maan myöntämällä eurooppalaisella sairaanhoitokortilla³ (äljempänä *EHIC-kortti*).

Osa EU-tutkinto-opiskelijoista on vapautettu terveydenhoitomaksusta, vaikka toinen EU- tai ETA-valtio, Sveitsi tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ei vastaa heidän sairaanhoidon kustannuksista. EU-tutkinto-opiskelija voi kuulua EU:n toimielinten yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään. Kyseinen opiskelija ei kuulu minkään kansallisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, eikä häneen sovelleta EU-koordinaatioasetusta. EU-tuomioistuin (esim. C-690/15 EUTI) on kuitenkin katsonut ratkaisukäytännössään, etteivät EU-toimielinten yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään kuuluvat henkilöt ole velvollisia maksamaan maksuja kansalliseen sosiaaliturvajärjestelmään unionin toimielinten yhteisen sosiaaliturvajärjestelmän lisäksi.

Joissakin valtioissa (esimerkiksi Saksassa ja Sveitsissä) on kaksijakoinen sairausvakuutusjärjestelmä, joka koostuu lakisääteisestä ja yksityisestä vakuutuksesta. Yksityisen vakuutuksen omaavien opiskelijoiden katsotaan kuuluvan kyseisten maiden sosiaaliturvan piiriin. Kyseinen maa ei kuitenkaan vastaa heidän sairaanhoidon kustannuksistaan. Yllä mainitut henkilöt ovat siis vapautettuja terveydenhoitomaksusta, mutta YTHS ei kuitenkaan voi hakea kyseisistä henkilöistä valtion korvausta, koska sen maksamisen edellytyksenä on, että henkilö kuuluu EU-asetuksen 883/2004 perusteella toisen valtion sairaanhoidon kustannusvastuulle.

Jotta jäsenmaiden yksityisen vakuutuksen piirissä olevan opiskelijan opiskeluterveydenhuollon palveluista aiheutuvat kustannukset kohdentuisivat oikein, YTHS:llä tulisi olla mahdollisuus laskuttaa kustannukset annetuista palveluista suoraan opiskelijalta. Opiskelija hakisi sitten korvauksen jälkikäteen yksityisestä sairausvakuutuskassasta, joka vastaa hänen terveydenhoitonsa kustannuksista. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei kuitenkaan ole säädösperustaa, jonka nojalla YTHS voisi palveluistaan yksittäisiä opiskelijoita laskuttaa. Voimassa olevien säädösten mukaan YTHS:n rahoitus koostuu valtion rahoitusosuudesta sekä opiskelijoiden terveydenhoitomaksuista. Käytännössä YTHS:llä ei enää ole laskutusjärjestelmää, eikä sillä myöskään ole mahdollisuutta tunnistaa edellä mainittuja erityisryhmiä. Koska kyseisiä opiskelijoita ei voida laskuttaa, heidän mahdollisesta hoidostaan aiheutuvat kustannukset jäävät tällä hetkellä valtion rahoitettavaksi. Maksusta on vapautettu näillä perusteilla Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan yhteensä noin 40 -50 opiskelijaa ajalla 9/2022 – 4/2023.

2.3 Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessin selkeytys- ja joustavoittamistarpeet

2.3.1 Opiskeluterveydenhuollon perus- ja lisärahoitus

2.3.1.1 Hyväksyttävien kokonaiskustannusten määrittely

Opiskeluterveydenhuoltolain 14 §:n 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuollon hyväksyttäviksi kustannuksiksi katsotaan opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Momentin 2 mukaan opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan hyväksyttävät kokonaiskustannukset määriteltäisiin valtiontalouden kehyksiä ja valtion talousarviota valmisteltaessa (HE

³ Iso-Britannian myöntämän kortin nimi on Global Health Insurance Card (GHIC)

145/2018 vp, s. 54). Voimassa olevan lain 16 §:n 2 momentin mukaan eduskunta päättää vuosittain opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista ja valtion rahoituksesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä. Voimassa olevan lain 22 §:n 1 ja 4 momentin mukaan Kansaneläkelaitos maksaa opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista korvauksen YTHS:lle. Korvaus perustuu opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja arvioon opiskelijamäärästä. Korvauksen määrä tarkistetaan lopullisen opiskelijamäärän mukaisesti. Lopullinen opiskelijamäärä on kevät- ja syyslukukausien opiskelijamäärien keskiarvo. Vuonna 2022 hyväksytty opiskelijakohtainen kustannus oli 310,90 euroa. Kun kevään 2022 ja syksyn 2022 läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden keskiarvo oli 282 851 opiskelijaa, toteutunut opiskelijakohtainen kustannus laskettuna YTHS:n toteutuneilla kustannuksilla oli 286,20 euroa opiskelijaa kohden vuonna 2022.

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 16 §:n mukaan hyväksyttävät kustannukset tarkistetaan vuosittain 15 §:ssä tarkoitetun arvioinnin perusteella. Kustannukset voivat joko laskea tai nousta. Hyväksyttävien kustannusten enimmäiskasvua rajoitetaan soveltuvalla indeksillä kustannusten hallinnan varmistamiseksi. Hyväksyttäviä kustannuksia voidaan kuitenkin korottaa vuosittain enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Kokonaiskustannusten kasvun rajaaminen on edelleen perusteltua kustannusten kasvun hillitsemiseksi opiskeluterveydenhuollossa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että palkkakerroin toimii automaattisena kertoimena kustannusten tarkistamisessa, vaan tarkistuksessa olisi käytettävä harkintaa. Kustannuksia voidaan tarkistaa hyödyntämällä myös muita kertoimia. Palkkakustannukset ja ostopalvelut olisi tarkoituksenmukaista korottaa ansiotasoindeksillä ja muiden kulujen korottamiseen voitaisiin käyttää kuluttajahintaindeksiä. Voimassa olevassa opiskeluterveydenhuoltolaissa ei ole määritelty, tulisiko opiskelijakohtaisen kustannuksen korottamisessa lähteä toteutuneesta opiskelijakohtaisesta kustannuksesta vai talousarviossa määritellystä kustannuksesta vai peräti YTHS:n toteutuneista kokonaiskustannuksista. Valtion talousarvion laadinnassa yleisenä periaatteena on toimintaympäristön muutosten huomioiminen todellisina, kuten esimerkiksi työehtosopimusten edellyttämien palkankorotusten huomioiminen korotusten suuruusina. Lisäksi esimerkiksi toimipisteiden laajentaminen tai vähentäminen tulisi huomioida todellisina. Siten palkkakerroin toimisi, kuten nykyisinkin, kustannusten vuotuista kokonaiskasvua rajaavana elementtinä.

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevat säännökset ovat osoittautuneet lakia toimeenpantaessa osin epätarkoituksenmukaisiksi. Lakia on tulkittu niin, että hyväksyttävä opiskelijakohtainen kustannus tulee päättää valtion talousarviossa. Kun se on talousarviossa eduskunnan toimesta määrätty, hyväksyttävä kokonaiskustannus joustaa vain läsnä olevien opiskelijoiden määrän mukaan. Lopullinen läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrä on tiedossa vasta toimintavuoden jälkeen, joten sama koskee myös käytettävissä olevan määrärahan määrää. Jotta toimintaa olisi mahdollista suunnitella ja toteuttaa tarkoituksenmukaisesti, tulisi palvelujen järjestäjällä ja tuottajalla olla käytettävissä oleva määräraha tiedossaan ennen toimintavuotta. Voimassa oleva sääntely on tulkinnanvarainen myös siltä osin, onko talousarviossa määriteltävä kokonaiskustannus korvauksen rajaava määrä vai opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja keskimääräiseen opiskelijamäärään perustuva korvaus.

2.3.1.2 Lisärahoituksen myöntämisperusteet

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 17 §:n 3 momentin mukaan, jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut eivät jonakin vuonna kata kokonaan 23 prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut ovat jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, ylittävää osuutta ei palauteta opiskelijoille. Hallituksen esityksen säännöskohtaisten

perustelujen mukaan mahdollinen puuttuva rahoitettaisiin viipymättä valtion varoista lisätalousarviomenettelyssä (HE 145/2018 vp, s. 56).

Lain voimassa olevassa 18 §:ssä säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon lisärahoituksesta ennakoimattomassa tilanteessa. Sen mukaan valtio vastaa perusrahoituksen lisäksi siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä ja ennakoimattomasta syystä johtuen. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan 18 §:ssä tarkoitettu lisärahoitus voisi tulla käyttöön poikkeuksellisissa, äkillisissä ja ennakoimattomissa tilanteissa, joissa opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarve yllättäen ja ennakoimattomasti kasvaisi. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi oppilaitoksessa tai alueella tapahtunut onnettomuus, väkivaltatilanne tai muu vastaava tilanne, josta aiheutuisi lisärahoitustarve tarvittavan jälkihoidon ja opiskelukyvyn tuen toteuttamiseksi. Pykälässä tarkoitettu lisärahoitus olisi kertaluonteinen ja tapauskohtaisesti päätettävä eikä sitä otettaisi myöhemmin huomioon 16 §:n mukaisessa hyväksyttävien kustannusten tarkistamisessa (HE 145/2018 vp, s. 57).

Hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on kuitenkin pohdittu, että kun YTHS:n opiskeluterveydenhuollon rahoituksen turvaaminen 18 §:n mukaisissa poikkeustilanteissa olisi valtion vastuulla, voisi tällainen poikkeustilanne realisoitua myös silloin, jos 17 §:n 3 momentin mukainen opiskelijoiden rahoitusosuus ei täyttyisi (HE 145/2018 vp, s. 37). Tämä ei kuitenkaan vastaa 18 §:ssä säädettyä. Opiskelijoiden terveydenhuoltomaksun alijäämä ei ole äkillinen ja ennakoimaton tilanne. Kun säännökset eivät ole yksiselitteisiä eivätkä niiden perustelut kaikilta osin vastaa pykälää, ei rahoituksen sääntelyn kokonaisuus ole nykyisin selkeä eikä johdonmukainen.

Kun voimassa oleva opiskeluterveydenhuoltolaki säädettiin, siihen sisällytettiin siirtymäajaksi säännös koskien ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon mahdollista lisärahoitusta. Näin olleen lain 38 §:ssä säädetään, että jos valtion talousarviossa opiskeluterveydenhuoltoon myönnetty rahoitus osoittautuisi riittämättömäksi johtuen ammattikorkeakouluopiskelijoiden ennakoimattomasta palvelutarpeesta, voitaisiin toimintaan ensimmäisten kolmen vuoden aikana lain voimaantulosta myöntää lisärahoitusta. Hallituksen esityksen mukaan erityisesti ensimmäisen kolmen vuoden aikana lisärahoitustarve voisi muodostua myös arvioitua suuremmasta ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen käytöstä (ns. patoutunut palvelutarve). Tämän osalta mahdollinen vaikutus valtion talouteen olisi toteutuessaan lyhytaikaista, mutta tarkkaa euromääräistä arviota oli vaikea antaa. Mahdollinen lisärahoitustarve arvioitaisiin tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriössä (HE 145/2018 vp, s. 37). Lain 38 §:n mukaista lisärahoitusta ei ole käytetty, mutta YTHS:lle on valtion talousarviossa kuitenkin kohdennettu valtionavustuksia toiminnan käynnistymiseen sekä korkeakouluopiskelijoiden mielenterveyspalvelujen kysynnän kasvuun vastaamiseksi.

2.3.1.3 Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessin selkeyttäminen

Kansaneläkelaitos maksaa YTHS:lle korvauksen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta. Opiskeluterveydenhuoltolain 17 §:n mukaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kustannukset katetaan valtion Kansaneläkelaitokselle maksamalla rahoituksella sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle suorittamalla terveydenhoitomaksuilla. Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista 77 prosenttia rahoitetaan valtion varoista ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla katetaan 23 prosenttia kustannuksista. Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain mukaan kaikilta korkeakouluun läsnä olevaksi ilmoittautuneilta tutkinto-opiskelijoilta peritään veroluonteinen terveydenhoitomaksu, jonka määrästä säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vuonna 2023 terveydenhoitomaksun suuruus on 73,60 euroa.

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 21 §:n mukaan KELA:n on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysministeriölle arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavasta opiskelijoiden terveydenhoitomaksun suuruudesta. Pykälää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan arviota käytettäisiin valtion talousarviovalmistelun pohjana ja sitä tarkennettaisiin syksyllä, kun opiskelijamäärä on tiedossa (HE 145/2018 vp, s. 58). KELA myös laatii vuosittain helmikuun loppuun mennessä alustavat arviot ja huhtikuun loppuun mennessä tarkemmat arviot opiskeluterveydenhuoltolain 14 §:n mukaisista seuraavaa vuotta koskevista hyväksyttävistä kustannuksista. KELA ottaa arvioissaan huomioon muun muassa YTHS:n tuottaman opiskeluterveydenhuollon viimeisimmän tili- ja toimintakauden tiedot, palvelutarvetta ja saatavuutta koskevat tiedot sekä mahdolliset toimintaan vaikuttavat lainsäädännön muutokset.

Opiskeluterveydenhuoltolaissa säädetyt määräajat poikkeavat valtion tavanomaisen kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatetuista määräajoista. KELA tekee tilinpäätöksen vuosittain 31.3. mennessä, jonka jälkeen tilinpäätös toimitetaan sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion valmistelua varten. Julkisen talouden suunnitelmaa varten pitkän aikavälin laskelmat päivitetään valtiovarainministeriön päivittämien talousennusteiden perusteella syksyllä kehysten valmistelun yhteydessä sekä keväällä kehysriiheen. YTHS:n toimintaa koskevien tietojen toimittamisen tulisi noudattaa näitä vakiintuneesti käytössä olevia määräaikoja. KELA antamien selvitysten ja muiden opiskeluterveydenhuoltolain 15 §:ssä tarkoitettujen selvitysten perusteella sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvion opiskeluterveydenhuoltolain 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista. Arvion perusteella sosiaali- ja terveysministeriö tekee ehdotuksen valtion rahoitusosuudesta opiskeluterveydenhuoltoon julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarviota varten.

2.3.1.4 Kansaneläkelaitoksen YTHS:lle maksaman korvauksen määrittely ja maksumenettelyt

KELA antaa YTHS:lle vuosittain 15.12. mennessä ilmoituksen tulevalle korvausvuodelle arvioidun korvauksen kokonaissummasta. Kokonaiskorvauksen arviolaskelmassa opiskelijamääränä käytetään terveydenhoitomaksun suuruutta koskevan valtioneuvoston asetuksen laskelmissa käytettyä opiskelijamäärää. Korvausvuoden jälkeen, YTHS:n tili- ja toimintakauden päättyttyä, KELA tarkistaa YTHS:lle maksettavan korvauksen määrän lopullisen opiskelijamäärän mukaiseksi. Toteutuneet opiskelijamäärät saadaan VIRTAtietovarannosta korvausvuoden päättymisen jälkeen. Lopullinen opiskelijamäärä on opiskeluterveydenhuoltolain 22 §:n 4 momentin mukaisesti kevät- ja syyslukukausien opiskelijamäärien keskiarvo. Tarkistuspäätöksen perusteella kokonaiskorvauksen määrä voi laskea tai nousta riippuen toteutuneesta opiskelijamäärästä. Tarkistuspäätöksen kokonaiskorvauksen määrä on siten riippuvainen ainoastaan lopullisesta opiskelijamäärästä, riippumatta siitä mitkä YTHS:n toteutuneet kustannukset ovat olleet.

Tarkistaminen tehdään siten, että korvausvuotta koskevassa valtion talousarviossa eduskunnan vahvistama hyväksyttävä opiskelijakohtainen kustannus kerrotaan korvausvuonna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden keskiarvolla, josta muodostuvat opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset ja lopullinen korvauksen määrä. Viime vuosina toteutunut opiskelijamäärä on ollut arvioitua määrää suurempi, jolloin lopullisen korvauksen määrä on ollut suurempi kuin KELA:n YTHS:lle ennen korvausvuoden alkamista antaman ilmoituksen mukainen summa. Arvio opiskelijamäärästä on toisaalta tehtävä maltillisesti, jotta YTHS:n toteutuneet kustannukset eivät ylittäisi lopullista korvaussummaa ja aiheuttaisi alijäämää. Koska opiskelijakohtainen kustannus lukitaan kiinteäksi, KELA:n on arvioitava opiskelijamäärä alakanttiin, jotta tarkistusmenettelyn mukaisen kertolaskun tulos olisi vähintään YTHS:n arvioitujen kulujen mukainen. Olisi myös pitkällä aikavälillä ongelmallista, jos YTHS ei saisi

korvauksena sitä rahamäärää, jonka he ovat käyttäneet opiskeluterveydenhuoltolain mukaiseen toimintaan.

Voimassa olevassa opiskeluterveydenhuoltolaissa ei ole säännöstä korvausten rajaamiseksi enintään YTHS:lle palvelujen järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen, vaan lopullinen korvaussumma määräytyy yllä mainitun kertolaskun perusteella. Näin ollen KELA on myöntänyt YTHS:lle korvauksia aiheutuneita kustannuksia enemmän tilanteessa, jossa palvelut eivät ole toteutuneet suunnitellussa laajuudessa tai toteutunut opiskelijamäärä on ollut arvioitua suurempi. Nämä ylijäämät on otettu seuraavana vuonna huomioon korvauksia vähentävinä. Menettely perustuu hallituksen esitykseen (HE 145/2018 vp). Pykälän 22 yksityiskohtaisten perustelujen mukaan Kansaneläkelaitos ottaisi ylijäämän huomioon määrittäessään seuraavan tili- ja toimintakauden korvausta, mikäli tietyllä tili- ja toimintakaudella YTHS:n tuotantokustannukset osoittautuisivat ennalta määriteltyä korvausta alemmiksi (HE 145/2018 vp, s. 59). Tämän menettelyn johdosta ylijäämä on siis pienentänyt YTHS:n käytettävissä olevaa rahamäärää seuraavana vuonna, vaikka toimintaa ei ole edes voitu toimintavuoden aikana suunnitella lopullisen korvaussumman mukaiseksi.

On osoittautunut ongelmalliseksi, että opiskelijakohtainen hyväksyttävä kustannus on kiinteä, opiskelijamäärä on arvionvarainen ja korvaus riippuu näistä. Korvaus ja YTHS:n toteutuneet kustannukset eivät tällä menettelyllä kohtaa, vaan johtavat lähes poikkeuksetta yli- tai alijäämään. Laskennallinen, hyväksyttävään opiskelijakohtaiseen kustannukseen ja keskimääräiseen opiskelijamäärään perustuva lopullinen korvaus poikkeaa lähes poikkeuksesta YTHS:n todellisista toteutuneista kustannuksista edellisenä vuotena ja tämä poikkeama on omiaan hämärtämään rahoituksen läpinäkyvyyttä. Lisäksi nykyinen menettely voi johtaa tilanteeseen, jossa eduskunnan päättämä YTHS:n rahoitukseen kohdennettava määräraha ylittyy talousarviovuoden jälkeen, kun Kansaneläkelaitos vahvistaa 22 §:n 4 momentin mukaisen edellisen vuoden korvauksen. Rahoitusta ja budjetointia olisi siten tarpeen tältä osin täsmentää ja selkeyttää.

Koska Kansaneläkelaitos tilinpäätöksen jälkeisenä toimintavuonna huomioi edellisen vuoden korvauksen yli- tai alijäämän (suhteessa YTHS:n toteutuneisiin kustannuksiin) talousarviovuoden korvauksia vähentävä tai lisäävä, on YTHS:n saama korvaus joka tapauksessa toteutuneiden kustannusten mukainen. Rahoitusta koskevia säännöksiä tulisi tältä osin täsmentää nykyistä reaaliaikaisemmaksi ja todellisiin tuotantokustannuksiin pohjautuvaksi, jotta kaikilla osapuolilla olisi totuudenmukaisempi kuva YTHS:n toiminnan laajuudesta. Kokonaiskorvauksen vahvistamisen yhteydessä olisi syytä myös vahvistaa valtion osuuden ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun tuotolla rahoitettavat lopulliset rahoitusosuudet talousarvioseurannan takia.

2.3.2 Kansaneläkelaitoksen selvitys ja arvio

Kansaneläkelaitoksen on voimassa olevan lain 21 §:n mukaan toimitettava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle vuosittain huhtikuun loppuun mennessä selvitys YTHS:n edellisenä vuonna toteuttaman opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on toimitettava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle arvio seuraavan vuoden hyväksyttävistä kustannuksista. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan Kansaneläkelaitoksen selvityksen tulee sisältää tiedot ainakin talouden toteumasta, opiskelijamäärästä, henkilöstöresurssien kehityksestä, toiminnassa tapahtuneista muutoksista, tavanomaista suuremmista investoinneista sekä Kansaneläkelaitoksen YTHS:lle asettamien tavoitteiden toteutumisesta (HE 145/2018 vp, s. 57). Seuraavan vuoden hyväksyttäviä kustannuksia arvioidessaan Kansaneläkelaitoksen tulee neuvotella YTHS:n kanssa ja hyödyntää säätiöltä saatavaa talousarviota, muita säätiöltä saatavia tarpeellisia selvityksiä sekä kuulla tarvittaessa muita opiskeluterveydenhuollon keskeisiä sidosryhmiä. Kansaneläkelaitoksen arvioon tulee sisältää arvio tarvittavasta opiskelijakohtaisesta rahoituksesta, opiskelijamäärän kehityksestä ja tarvittavan rahoituksen kokonaismäärästä, huomioiden YTHS:n

tuottaman opiskeluterveydenhuollon viimeisimmän tili- ja toimintakauden tiedot, palvelutarvetta ja saatavuutta koskevat tiedot sekä mahdolliset toimintaan vaikuttavat lainsäädännön muutokset (HE 145/2018 vp, s. 57). Lakia toimeenpantaessa on ilmennyt, ettei YTHS ole kvennyt toimittamaan Kansaneläkelaitokselle kaikkea sen tarvitsemaa tietoa raportointiäriestelmien puutteiden takia. Riittävän tarkka ja selkeä raportointi on kuitenkin välttämätöntä toiminnan seurannan, arvioinnin ja palvelujen kehittämisen kannalta, josta svvstä Kansaneläkelaitoksen selvityksen ja arvion käytäntöjä olisi syytä kehittää. Myös säädöspohjaa olisi syytä tältä osin tämentää.

Opiskeluterveydenhuoltoon sisältävät palvelut määräytyvät terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n mukaan, ja palvelujen sisältöä täsmennetään edelleen valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011). Opiskeluterveydenhuollon palvelujen sisällöllä on oleellinen vaikutus kustannusten muodostumiseen sekä palvelujen kysyntään laatuun ja vaikuttavuuteen. YTHS:n palveluvalikoima on aiemmin sisältänyt esimerkiksi ihotautilääkärin palvelut opiskelijoille. Nämä erikoislääkärin palvelut eivät kuitenkaan vakiintuneen käytännön mukaisesti kuulu perusterveydenhuollon palveluvalikoimaan, joten niiden tarjoamisesta YTHS:ssä on luovuttu opiskeluterveydenhuollon uudistuksen jälkeen. Sen varmistamiseksi, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat terveydenhuoltolain ja perusterveydenhuollon palveluvalikoiman mukaiset ja niiden sisältöä sekä kustannuksia voitaisiin jatkossa seurata, vertailla ja arvioida nykyistä paremmin, olisi toiminnan läpinäkyvyyttä ja raportointia syytä vielä kehittää myös säännösten osalta.

2.4 Oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 2 §:n 3 momentin mukaan korkeakouluopiskelijalla on oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja sen lukukauden tai lukuvuoden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan opiskelijan valmistuessa kesken lukukauden, hänellä säilyy oikeus opiskeluterveydenhuollon palvelujen käyttämiseen ainoastaan kyseisen lukukauden loppuun saakka (HE 145/2018 vp, s. 49). Pykälä ja sen säännöskohtaiset perustelut ovat siten olleet ristiriitaiset. Momentin kirjaus opiskelijan oikeudesta käyttää palveluja lukuvuoden loppuun on aiheuttanut käytännössä epävarmuutta ja tulkintaongelmia, jonka seurauksena korkeakouluopiskelijoiden oikeus käyttää palveluja on voinut vaihdella momentin tulkinnasta riippuen.

2.5 Terveystenhoitomaksun maksukäytännöt

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 24 §:n mukaan lain 2 §:ssä tarkoitettu korkeakouluopiskelijan, joka on ilmoittautunut läsnä olevaksi oppilaitokseen tai opiskelee Maanpuolustuskorkeakoulussa muita kuin upseerin virkaan vaadittavia sotatieteellisiä ja sotilasammattilisia opintoja, on suoritettava lukukausikohtainen terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle. Kevätlukukauden maksu on suoritettava viimeistään tammikuun 31 päivänä ja syyslukukauden maksu viimeistään syyskuun 30 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Terveystenhoitomaksun maksukäytännöt ovat osoittautuneet ongelmallisiksi. Voimassa olevan lain tarkoituksena on, että opiskelija maksaa terveydenhoitomaksun oma-aloitteisesti joko kevät- tai syyslukukauden alussa. Jos läsnä olevaksi ilmoittautunut opiskelija ei maksa terveydenhoitomaksua määräajassa, lähettää KELA hänelle maksumuistutuksen. Maksut erääntyvät sekä

syys- että kevätlukukaudella jo samana päivänä, kun opiskelija voi vielä ilmoittautua läsnä olevaksi opiskelijaksi. Koska KEELA:lla ei ole vielä eräpäivänäkään täsmällistä tietoa läsnä olevista opiskelijoista, ei sillä myöskään ole mahdollisuutta informoida kaikkia opiskelijoita maksuvelvoitteesta henkilökohtaisesti.

Käytännössä esimerkiksi syksyllä 2022 yli 50 000 opiskelijaa ei maksanut terveydenhoitomaksua ajallaan, minkä vuoksi KEELA lähetti opiskelijoille maksumuistutuksen. Noin 6 500 opiskelijalta maksu kuitattiin lopulta etuudesta, mutta yli 9 000 opiskelijan terveydenhoitomaksu siirrettiin ulosottoon. Ulosottoon päätyneiden maksujen määrä ei ole vähentynyt syksyn 2021 ja syksyn 2022 välisenä aikana, jolloin opiskeluterveydenhuoltolaki on ollut voimassa. Vuonna 2021 opiskelijoista 2,6 prosenttia jätti maksamatta terveydenhoitomaksun kokonaan ja vuonna 2022 maksamatta jättäneitä oli 3,4 prosenttia opiskelijoista Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan. Korkeakouluopiskelijajärjestöt ja opiskelijatoimijat ovatkin esittäneet maksupäivän siirtämistä myöhempään ajankohtaan sekä laskun lähettämistä tai muuta henkilökohtaisempaa kontaktointia ratkaisuna maksamatta jättäneiden suureen määrään.

2.6 Teknisiä muutoksia

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta sekä terveydenhoitomaksua koskevien säännösten lisäksi lakia toimeenpantaessa on havaittu joitain teknisiä selkeyttämistarpeita liittyen muun muassa siihen, että laista on puuttunut säännös Kansaneläkelaitoksen opiskeluterveydenhuoltoon liittyvän päätöksen tiedoksiannosta sekä viittaussäännös opiskeluterveydenhuollon sisältöä täsmentävään valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (VnA 338/2011). Toisaalta laki on sisältänyt päällekkäistä ja siten tarpeetonta sääntelyä esimerkiksi teknisen yhteyden käytöstä rekisteritietojen luovutuksessa ja YTHS:n velvollisuudesta toimittaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on muuttaa opiskeluterveydenhuoltolakia vastaamaan Suomea velvoittavaa EU-koordinaatioasetusta ja sen tulkinnan muutosta sekä rajalakiin tehtyjä muutoksia niin, että EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneista kustannuksista saataisiin perittyä korvaus muilta jäsenmailta. Opiskeluterveydenhuoltolakia muutettaisiin siten, että siitä kävisi EU-koordinaatioasetuksen mukaisesti ilmi EU-tutkinto-opiskelijoiden asema ja vapaus terveydenhoitomaksun maksuvelvoitteesta. Lisäksi opiskeluterveydenhuoltolakiin säädettäisiin viittaus rajalakiin, jonka perusteella EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneista kustannuksista perittäisiin korvaus opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastaavalta valtiolta.

Koska näillä seikoilla olisi vaikutusta myös korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaisrahoituksen rahoitusosuuksien muodostumiseen, on tavoitteena selkiyttää samalla myös rahoitusta koskevan 2 ja 3 luvun säännökset vastaamaan esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja sekä eri osapuolten velvollisuuksia ja vastuuta.

Lisäksi tavoitteena on parantaa opiskelijoiden oikeusturvaa muuttamalla terveydenhoitomaksun eräpäiviä niin, että Kansaneläkelaitos voi informoida opiskelijoita maksuvelvollisuudesta asianmukaisesti. Tavoitteena on tehdä myös muita, selkeyttäviä ja teknisluonteisia korjauksia opiskeluterveydenhuoltolain eräisiin muihin säännöksiin, jotka on lakia toimeenpantaessa havaittu epäselviksi sekä täsmentää käsitteet Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ään.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Keskeiset ehdotukset lyhyesti

Esityksen tavoitteena on saattaa opiskeluterveydenhuoltolaki vastaamaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muutoksia. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevia säännöksiä vastaamaan esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menetteilyjä ja määräaikoja sekä eri osapuolten velvollisuuksia ja vastuita.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäiviin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lähinnä teknislouhteisia korjauksia Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ään sekä eräisiin opiskeluterveydenhuoltolain pykäliin säännösten selkiyttämiseksi.

4.1.2 EU-koordinaatioasetuksen tulkinnanmuutoksesta aiheutuvat muutokset

Esityksessä ehdotetaan opiskeluterveydenhuoltolakia muutettavaksi vastaamaan EU-koordinaatioasetusta niin, että EU-tutkinto-opiskelijoiden vapautus terveydenhoitomaksun maksamisesta kävisi laista ilmi. Opiskeluterveydenhuoltolakiin tehtäisiin myös 1.5.2023 voimaan tulleen rajalain 20 a §:n edellyttämät muutokset valtion korvauksesta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle.

Koska EU-tutkinto-opiskelijat eivät ole EU-koordinaatioasetuksen perusteella velvollisia maksamaan terveydenhoitomaksua, esitetään, että heidän palveluistaan aiheutuneista kustannuksista muilta valtioilta saatava korvaus vähennettäisiin opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten rahoituksesta. Muilta valtioilta saatava korvaus vähennettäisiin sekä opiskeluterveydenhuollon kustannusten valtion osuudesta että terveydenhoitomaksun tuotosta, eli opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten kululaskelmasta määriteltäessä kansallista valtion ja opiskelijoiden maksuosuutta. Sen sijaan YTHS:n toiminnan suunnittelun laajuudessa EU-tutkinto-opiskelijat huomioitaisiin edelleen, koska heillä on oikeus samoihin palveluihin kuin muillakin opiskelijoilla.

EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidon kustannukset tulisivat ehdotetun muutoksen myötä katetuksi opiskelijoiden sairaanhoidosta vastuussa olevilta valtioilta saatavilla korvauksilla. Tämän toteutuminen edellyttäisi, että YTHS tuotteistaisi toimintansa ja laskuttaisi terveydenhoidosta aiheutuneet kustannukset KELA:lta rajalain 20 a §:n mukaisesti. EU-tutkinto-opiskelijoiden rahoitusosuuden poisto ehdotetusta kansallisesta rahoitusosuudesta sisältäisi 77 % valtion osuutta sekä 23 % terveydenhoitomaksujen vähenemää. Esityksen mukaan terveydenhoitomaksu määriteltäisiin siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus kokonaiskustannuksista jaettaisiin arvioidun keskimääräisen opiskelijamäärän kesken pois lukien EU-tutkinto-opiskelijat.

Jotta YTHS tunnistaa opiskelijan EU-tutkinto-opiskelijaksi, EU-tutkinto-opiskelijoiden on hoitoon hakeutuessaan tullut 1.5.2023 lukien esittää EHIC-kortti YTHS:lle. Sen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö voisi hakea EU-tutkinto-opiskelijalle annetusta hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvauksen KELA:lta. KELA korvaisi YTHS:lle hoidosta aiheutuneet kustannukset valtion varoista ja KELA hakisi EU-tutkinto-opiskelijalle annetusta opiskeluterveydenhuollosta aiheutuneet kustannukset opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastuussa olevalta valtiolta.

4.1.3 Rahoitusprosessin selkeyttäminen

Samalla kun opiskeluterveydenhuoltolaisia muutettaisiin rajalain edellyttämällä tavalla, opiskeluterveydenhuoltolain rahoitusta koskevat säännökset korjattaisiin lain toimeenpanossa ilmenneiden puutteiden ja epäselvyyksien osalta. Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevan lain 2 lukua ja ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettavaa korvausta koskeva 3 lukua ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälien järjestystä ja sisältöä täsmennettäisiin rahoitusprosessin mukaiseksi ja pykälät kirjoitettaisiin taloushallinnon termein. YTHS:n rahoituksessa on yhtäältä kyse valtion ja Kansaneläkelaitoksen sekä toisaalta Kansaneläkelaitoksen ja YTHS:n välisistä rahoitusprosesseista. Voimassa oleva laissa eri rahoitusprosessit ja osapuolten vastuut ovat hankalasti toisistaan erotettavissa. Rahoitusta koskevaan lukuun ehdotetaan tehtäväksi luvun 2 ja 3 pykälien keskinäistä järjestystä koskevia muutoksia talousarvion toteutumista tukeväksi ja edellä mainittujen rahoitusprosessien selkeyttämiseksi. Lisäksi talousarviovuoden toteuttamista koskevia termejä täsmennettäisiin. Pääosin muutokset olisivat teknisiä, kun pykälää täsmennettäisiin käytännössä todettujen epätasmallisten termien osalta. Esimerkiksi voimassa olevassa laissa säädetään valtion korvauksesta YTHS:lle. Tätä ehdotetaan täsmennettäväksi käytäntöä vastaavaksi siten, että talousarviovuoden aikana säädettäisiin rahoitusosuuksien ennakkoista ja talousarviovuoden jälkeen vahvistettaisiin lopulliset rahoitusosuudet. Puutteeksi on myös tunnistettu, että voimassa olevassa laissa ei ole velvoitetta vahvistaa lopullisia rahoitusosuuksia, joka on huomattavasti hankaloittanut vuosikohtaisen rahoituksen seuranta ja täsmäyttämistä.

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessia esitetään täsmennettäväksi siten, että se vastaisi talousarvion menettelyjä ja säännöksiä. Valtion talousarviossa määriteltäisiin YTHS:n toimintaan kunakin vuonna kohdennettava enimmäisrahoitus, jota ei saisi ylittää ilman lisätalousarviomenettelyä. Enimmäismäärä olisi edelleen laskennallinen ja perustuisi opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen kerrottuna keskimääräisellä opiskelijamäärällä. Muutos ei edellyttäisi pykälän muuttamista, koska voimassa olevan lain 14 §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan hyväksyttävät kokonaiskustannukset määriteltäisiin valtiontalouden kehyksiä ja valtion talousarviota valmisteltaessa (HE 145/2018 vp, 54). Kuitenkin voimassa olevan lain 22 §:n 1 ja 4 momentin mukaan Kansaneläkelaitos korvaa opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Korvaus perustuu opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja arvioon opiskelijamäärästä. Korvauksen määrä tarkistetaan lopullisen opiskelijamäärän mukaisesti. Lopullinen opiskelijamäärä on kevät- ja syyslukukausien opiskelijamäärien keskiarvo. Säännöksiä esitetään täsmennettäväksi siten, että korvaus voisi olla enintään talousarviossa myönnetyn enimmäismäärärahan tai YTHS:n toiminnasta aiheutuneiden kustannusten suuruisen. Esitetty muutos selkeyttäisi YTHS:n rahoitusta kokonaisuutena ja täsmäntäisi korvauksen määräytymisperusteet. Lisäksi muutos määrittäisi YTHS:n vuosittain käytettävissä olevan enimmäismäärärahan, jota se ei voisi ylittää. Muutos lisäisi YTHS:n rahoituksen läpinäkyvyyttä ja yksiselitteisyyttä. Lisäksi säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi tavanomaiseen talousarvioprosessiin liittyvä rahoitusosuuksien vahvistamismenettely, joka mahdollistaisi talousarvion toteutumisen seurannan sekä vuosikohtaisen rahoituksen täsmäyttämisen.

Voimassa olevan lain 18 §:n sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi, niin että se mahdollistaisi voimassa olevan lain hallituksen esityksen (HE 145/2018 vp) tavoitetilan. Opiskeluterveydenhuoltolain voimassa olevan 17 §:n 3 momentin mukaan, jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut eivät jonakin vuonna kata kokonaan 23:a prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Hallituksen esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan puuttuva osuus rahoitettaisiin viipymättä valtion varoista lisätalousarviomenettelyssä. Voimassa olevan 18 §:n sanamuotoa esitetään täsmennettäväksi niin, että se mahdollistaisi lisärahoituksen esittämisen tällaisessa tilanteessa.

Ehdotuksessa esitetään Kansaneläkelaitoksen raportointiin liittyvien säännösten täsmentämistä toiminnan ja kustannusten seurannan sekä arvioinnin kehittämiseksi. Palvelujen kustannusvaikeuttavuuden seuraaminen ja palvelujen kehittäminen edellyttävät riittävää tietopohjaa ja laadukasta raportointia. Opiskeluterveydenhuollon palvelujen sisällöllä ja tuottamistavalla on oleellinen vaikutus kustannusten muodostumiseen sekä palvelujen saatavuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen. Palvelut määräytyvät terveydenhuoltolain 17 §:n sekä valtioneuvoston asetuksen 338/2011 mukaan, ja opiskeluterveydenhuollon palveluvalikoiman tulisi olla yhteneväinen muun perusterveydenhuollon palveluvalikoiman kanssa. Jotta palvelujen sisältöä ja kustannuksia voitaisiin jatkossa seurata, vertailla ja arvioida nykyistä paremmin, lakiin esitetään täsmennettäväksi Kansaneläkelaitoksen opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisältöä. Tämä edellyttää YTHS:n raportoinnin kehittämistä. Raportointi on ollut kahtena ensimmäisenä toimintavuonna hyvin puutteellista, josta syystä esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi vaatimuksia Kansaneläkelaitoksen YTHS:n toiminnasta antaman selvityksen sisällöstä ja laadusta siten, että se sisältäisi myös analyysin ja arvion palvelujen saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta.

Esitettävillä muutoksilla tavoitellaan rahoituksen sekä raportoinnin toimeenpanon selkeyttämistä sekä lainsäädännön tulkinnanvaraisuuden vähentämistä. Muutoksilla ei ole oleellisia vaikutuksia kansallisen rahoitusosuuden määräytymisen periaatteisiin.

4.1.4 Muutos terveydenhoitomaksun eräpäiviin sekä muita muutoksia

Esityksessä ehdotetaan muutoksia opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäiviin. Ehdotetulla muutoksella lukukauden ensimmäisten eräpäivien maksuvelvollisten piiri määräytyisi eri ajan-kohtana kuin maksun eräpäivä olisi. Vastaavanlaista menettelyä ei nähty tarpeelliseksi ulottaa toisten eräpäivien maksuvelvollisiin opiskelijoihin, sillä maksun maksaminen olisi siirtynyt maksettavan lukukauden ulkopuolelle. Ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että KELA:lla olisi tiedossa maksuvelvolliset opiskelijat hyvissä ajoin ennen eräpäivää. Näin KELA pystyisi nykyistä paremmin kohdentamaan tiedonterveydenhoitomaksun maksamisesta maksuvelvollisille opiskelijoille.

Lisäksi esityksessä selkeytettäisiin sitä, kuinka pitkään maksetulla terveydenhoitomaksulla on oikeus saada opiskeluterveydenhuollon palveluja. Ehdotettavalla muutoksella tilannetta selkeytettäisiin säätämällä siitä, että opiskelija oikeus palveluiden käyttöön päättyisi siihen syys- tai kevatlukukauteen, jonka loppuun terveydenhoitomaksu olisi maksettu.

Lisäksi ehdotetaan muita, lähinnä teknisluonteisia korjauksia tai tarkennuksia opiskeluterveydenhuoltolain säännösten selkiyttämiseksi muun muassa lisäämällä lakiin säännös Kansaneläkelaitoksen opiskeluterveydenhuoltoon liittyvän päätöksen tiedoksiannosta sekä viittaussäännös opiskeluterveydenhuollon sisältöä täsmentävään valtioneuvoston asetukseen 338/2011 ja poistamalla päällekkäistä ja siten tarpeetonta sääntelyä esimerkiksi teknisen yhteyden käytöstä rekisteritietojen luovutuksessa.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus viittaussäännöksen tarkennuksesta Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:ään, jotta sosiaaliturvan yleisrahoituksesta YTHS:lle maksettavat ennakot ja lopullinen korvaus opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista olisivat ehdotetun 21 ja 22 §:n muutosten jälkeen ajantasaiset ja täsmälliset.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

EU-koordinaatioasetuksen soveltamista koskeva muutettu tulkintalinja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta poistaisi korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksuvelvoitteen toisesta EU- tai ETA-valtiosta, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta tulevilta tutkinto-opiskelijoilta. Muutos selkeyttäisi EU-tutkinto-opiskelijoiden asemaa, mutta se ei vaikuttaisi YTHS:n tarjoamaan palveluvalikoimaan tai EU-tutkinto-opiskelijoiden oikeuteen saada YTHS:n tuottamia opiskeluterveydenhuollon palveluita.

YTHS:n oikeudesta hakea valtiolta korvauksia opiskelijalle annetun terveydenhuollon palvelun kustannuksista, silloin kun EU- tai ETA-valtio, Sveitsi tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vastaa kyseisistä kustannuksista kansainvälisen lain tai sopimuksen nojalla, on säädetty 1.5.2023 voimaan tulleessa rajalain 20 a §:ssä. Valtion korvausta koskevat menettelysäännökset myös EU-tutkinto-opiskelijoita koskien vastaavat jatkossa voimassa olevan rajalain julkisen terveydenhuollon ylläpitäjille maksettavaa valtion korvausta. Korvaus haettaisiin Kansaneläkelaitokselta. YTHS:n ja KELA:n tulisi toteuttaa koordinaatioasetuksen tulkintalinjan muutoksen toimeenpanon edellyttämät muutokset omissa järjestelmissään.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut EU-koordinaatioasetuksen tulkinnan muutoksen sekä rajalain muuttamisen edellyttämät muutokset opiskeluterveydenhuoltolakiin vaikuttaisivat korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten rahoitukseen ja rahoitusosuuksien muodostumiseen. Valtion sekä opiskelijoiden rahoitusosuus pienenisivät, kun kokonaiskustannusten rahoituksesta vähennettäisiin EU-tutkinto-opiskelijoiden osuus, joka rahoitettaisiin perimällä kustannukset opiskelijoiden sairaanhoidosta vastaavilta jäsenvaltioilta.

Vuonna 2020 korkeakouluopiskelijoita oli 136 929 ja ammattikorkeakouluopiskelijoita oli 147 135. Näin ollen YTHS:n palvelujen piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrä voidaan arvioida yhteensä 284 064 opiskelijaksi. Näistä opiskelijoista ulkomailta tulleita oli 16 485, joista EU-valtioista tulleita opiskelijoita, eli EU-koordinaatioasetuksen tulkinnan muutoksen piiriin kuuluvia oli 4 392 ja muista maista 12 093 opiskelijaa⁴. Vuoden 2023 talousarviossa YTHS:n opiskelijakohtainen hyväksyttävä kustannus on arvioitu 320,16 euroksi. Tämä kerrottuna läsnä olevien opiskelijoiden syys- ja kevätlukukausien keskiarvolla määrittelee YTHS:lle maksettavan enimmäiskorvauksen määrän. Koska ei ole mitään syytä arvioida, että EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydentila eroaisi suomalaisten opiskelijoiden terveydentilasta, on perusteltua käyttää esityksen taloudellisten vaikutusten arvion perusteena keskimääräistä opiskelijakohtaista hyväksyttävää kustannusta. Hyväksyttävä kustannus kerrottuna EU-tutkinto-opiskelijoiden arvioidulla määrällä, reilulla 4 000 henkilöä, tarkoittaisi, että EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhoito aiheuttaisi YTHS:lle vuonna 2023 noin 1,4 miljoonan euron kustannuksen. Laskennallisesti EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhoidosta saatava korvaus vähentäisi opiskelijoiden terveydenhoitomaksun osuutta noin 307 000 euroa ja valtion rahoitusosuutta 1,088 miljoonaa euroa. Edellä olevan perusteella momentilta 33.60.35 'valtion rahoitus Yliopilaiden terveydenhoitosäätiön opiskeluterveydenhuoltoon' vähennettäisiin valtion rahoitusosuutta vastaava määrä, 1,088 miljoonaa euroa.

⁴ 10.1.2022 tarkistettu korkeakouluopiskelijoiden määrä vuonna 2020. Tässä käytetty vuoden 2020 lukuja, koska koronasta johtuen vuosien 2021 ja 2022 luvut saattavat olla normaalioloja pienempiä johtuen koronan vaikutuksesta opiskelijoiden liikkuvuutta vähentävästi.

KELA toimeenpanee terveydenhoitomaksun ja vapauttaa sen suorittamisesta sellaiset opiskelijat, jotka osoittavat kuuluvansa toisen EU-valtion sosiaalivakuutuksen piiriin. YTHS:n rahoituksen muutos riippuisi EU-tutkinto-opiskelijoiden todellisesta palvelukäytöstä. Mikäli EU-tutkinto-opiskelijat keskimäärin käyttäisivät palveluita saman verran kuin muut opiskelijat, YTHS saisi koko vähennystä vastaavan rahoituksen rajalain perusteella KELA:lta toimittaessaan sille palveluiden todellisia kustannuksia vastaavat laskut. YTHS:n rahoitukseen tulisi alkuvaiheessa ajoituksellinen vaje, koska KELA korvaisi kustannukset jälkikäteen. Mikäli EU-tutkinto-opiskelijat käyttäisivät palveluita keskimäärin muita opiskelijoita enemmän, vaikutus olisi ylijäämäinen YTHS:n rahoitukseen ja päinvastoin alijäämäinen, mikäli he käyttäisivät palveluita muita opiskelijoita vähemmän. Jotta YTHS:n saamat kokonaiskorvaukset kattaisivat kustannukset, YTHS:n vuosittaisesta kustannuksesta vähennettäisiin KELA:n EU-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta maksamat korvaukset ennen kansallisen rahoitusosuuden määrittelyä. Yksittäisen opiskelijan terveydenhoitomaksun suuruuteen ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutusta.

Esitetyllä opiskeluterveydenhuoltolain 2. ja 3. lukujen selkeyttämisellä ja täsmennyksillä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Muutos on kokonaisuutena laskennallisesti kustannusneutraali YTHS:n sekä valtion osalta.

Kansaneläkelaitoksen opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisältöä esitetään täsmennettäväksi. Tämän arvioidaan jatkossa helpottavan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen kustannusten muodostumisen seurantaa. Samalla voidaan varmistua siitä, että palveluvalikoima on yhteneväinen muun perusterveydenhuollon palveluvalikoiman sekä terveydenhuoltolain kanssa. Lisäksi selvityksen sisällön täsmentäminen selkeyttää ja raamittaa palvelujen sisällön ja kustannusten seurantaa, vertailua ja arviointia kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

4.2.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan sekä YTHS:n toimintaan ja henkilöstöön

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevien säännösehdoitusten on tarkoitus vastata lain toimeenpanossa havaittuihin epätasällisyyksiin. Näillä muutoksilla arvioidaan olevan lain toimeenpanoa ja rahoituksen toteuttamista helpottavia ja siten hallinnollista työtä keventäviä vaikutuksia. Muutoksen toimeenpano edellyttää Kansaneläkelaitokselta ja YTHS:ltä kuitenkin jossain määrin muutoksia sopimuksiin ja toimintamalleihin esimerkiksi raportoinnin täsmentämisen osalta. Lakeihin esitettyjen rahoitusta koskevien teknisten säännösehdoitusten ja täsmennysten voidaan arvioida jopa vähentävän YTHS:n rahoituksen selvittämiseen käytettyä työpanosta sekä KELA:ssa, YTHS:ssä että ministeriöissä.

Jotta YTHS saisi korvauksen EU-tutkinto-opiskelijoille antamistaan opiskeluterveydenhoidon palveluista, olisi sen tuotteistettava palvelunsa ja laskutettava EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidosta aiheutuneet kustannukset Kelalta rajalain 20 a §:n mukaisesti. Palvelujen tuotteistaminen palvelee myös raportointia, talouden hallintaa, seurantaa ja arviointia laajemminkin. Lisäksi laskuttaminen edellyttäisi, että YTHS:ssä tunnistettaisiin ne opiskelijat, joiden hoidosta korvausta olisi mahdollista hakea. 1.5.2023 alkaen opiskelijoiden on tullut esittää EHIC-kortti haiketuessaan YTHS:n palveluihin. Tämä työllistää jossain määrin YTHS:n henkilöstöä varsinkin toiminnan alkuvaiheessa, ennen kuin EHIC-kortin kysymisestä tulee rutiinia.

Koska Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö hakisi EU-tutkinto-opiskelijalle annetusta hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvaukset Kelalta, voi tästä aiheutua Kelalle ja YTHS:lle tarvetta lisätä henkilöstä taloushallinnon tehtäviin, mutta muutosten vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä opiskeluterveydenhuollon kokonaisuudessa.

Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon vuosittaisesta toteutumisesta antaman selvityksen sisältöä esitetään laajennettavaksi niin, että se aiempaa paremmin kuvaa opiskeluterveydenhuollon kustannusten lisäksi myös opiskeluterveydenhuollon sisältöä. Tämän voidaan arvioida alkuvaiheessa, raportointia kehitettäessä, lisäävän jonkin verran hallinnollista työtä sekä YTHS:ssä että Kansaneläkelaitoksella. Opiskeluterveydenhuollon työn sisällöstä raportointi sisältyy kuitenkin palvelujen järjestäjän ja tuottajan perustyöhön, ja se on välttämätöntä palvelujen laadun sekä kustannusten seuraamiseksi ja arvioimiseksi niitä järjestettäessä ja rahoitettaessa.

Terveydenhoitomaksujen eräpäiviä koskevat muutosehdotukset vaikuttaisivat toteutuessaan Kansaneläkelaitoksen suorittamaan terveydenhoitomaksun toimeenpanoon. Kansaneläkelaitoksen olisi huolehdittava tarvittavien järjestelmämuutosten toteuttamisesta ja panostettava viestintään, jotta kaikki opiskelijat tulisivat tietoisiksi uusista maksukäytännöistä. Muutokset olisivat kuitenkin verrattain vähäisiä, eikä niillä olisi merkittävää vaikutusta Kansaneläkelaitoksen työmäärään verrattuna nykyiseen tilanteeseen.

4.2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitetyt muutokset lisääisivät opiskeluterveydenhuollon toteuttamisen oikeudenmukaisuutta ja oikeusvarmuutta, kun EU-tutkinto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhoidon palvelujen käytöstä aiheutuvat kulut kohdistuisivat sairaanhoidon kustannuksista vastuussa olevaan valtioon EU-koordinaatioasetuksen mukaisesti. EU-tutkinto-opiskelijat eivät olisi enää velvollisia maksaman veroluontoista terveydenhoitomaksua. Opiskeluterveydenhuollon palvelut olisivat kuitenkin edelleen niin kansallisten kuin EU-tutkinto-opiskelijoiden käytössä kaikessa laajuudessaan.

YTHS:n rahoitusta koskevien säännösten selkeyttäminen varmistaisi opiskeluterveydenhuollon toimeenpanon läpinäkyvyyttä. Tämä edesauttaisi sitä, että korkeakouluopiskelijat saavat riittävät palvelut, kun opiskeluterveydenhuollon rahoitus olisi selkeämpää ja eri toimijoiden rooli ja tehtävät olisi määritelty. Tavoitteena on, että palveluista aiheutuvia kustannuksia voitaisiin seurata ja arvioida nykyistä paremmin.

Terveydenhoitomaksujen eräpäivien siirtämisen myötä opiskelijoiden oikeusturva paranisi. Opiskelijat saisivat oikea-aikaisen tiedon terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta, kun KEELA voisi kohdentaa informaation maksuvelvollisuudesta suoraan korkeakouluun läsnä olevaksi ilmoittautuneille opiskelijoille.

Esityksellä ei olisi vaikutusta korkeakouluopiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutumiseen, eikä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon kannalta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1 EU-koordinaatioasetuksen tulkintamuutos

EU-säädökset ovat Suomessa voimassa olevaa, velvoittavaa oikeutta, josta syystä mahdollisuutta olla harmonisoimatta opiskeluterveydenhuollon säännöksiä EU-koordinaatioasetuksen kanssa ei ole. EU-koordinaatioasetuksen vastaista tilannetta ylläpitämällä Suomi altistaisi itsensä valtiona myös EU-komission kurinpitomenettelylle, jos EU-tutkinto-opiskelijat olisivat edelleen velvoitettuja maksamaan terveydenhoitomaksun.

Mikäli ehdotuksen mukaisten säännösten voimaantulo viivästyisi, valtio menettäisi korvauksia, joihin se olisi kansainvälisten säännösten mukaan oikeutettu. Korvausten määräksi on arvioitu

vuositasolla noin 1,4 miljoonaa euroa. Vastaavasti opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevien säännösten viivästyessä YTHS olisi edelleen oikeutettu voimassa olevien säännösten perusteella opiskeluterveydenhuoltolain mukaiseen valtion rahoitusosuuteen EU-tutkinto-opiskelijoidenkin osalta, ja lisäksi se voisi hakea näiden opiskelijoiden hoidosta korvauksen rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain mukaisesti. YTHS voisi siten saada korvauksen EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydenhoidosta kaksinkertaisena, koska EU-opiskelijoista maksettaisiin sekä laskennallista opiskelijakohtaista korvausta että terveydenhuollon palveluista aiheutuneita todellisia kustannuksia laskua vastaan.

5.2 Rahoitusprosessin selkeyttäminen ja joustavoittaminen

Mikäli rahoitusprosessia ei selkeytettäisi, opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessin epätasällisyydet jatkuisivat ja nykyisen prosessin heikkoudet jäisivät voimaan. Mikäli esimerkiksi vuosikohtaisista täsmäytyksistä eli rahoitusosuuksien vahvistamisesta ei säädetä, olisi mahdollista, että rahoituksen vuosittaisen käytön seuranta ja terveydenhoitomaksun suuruuden määrittely vaikeutuisivat edelleen. Tämä johtaisi toimintaan, joka olisi altis virheille.

Voimassa olevien säännösten mukainen opiskeluterveydenhuollon rahoitusprosessi johtaa lisäksi lähes väistämättä ylijäämään, koska kiinteästä opiskelijakohtaisesta kustannuksesta johtuen kertolaskun tuloksen mukainen korvaus ei vastaa todellisia opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia. Kun korvaus maksettaisiin silti kokonaisuudessaan YTHS:lle, sen kustannukset ylittävä osa huomioitaisiin kuluvan vuoden korvauksissa (esityksen mukaan kyse olisi jatkossa ennakosta eikä korvauksesta). Menettelyn voidaan katsoa olevan epätarkoituksenmukainen ja rahoituksen läpinäkyvyyttä hämärtävä.

5.3 Terveydenhoitomaksun maksukäytännöt

Valmistelun aikana on selvitetty eri vaihtoehtoja terveydenhoitomaksujen maksukäytäntöjen parantamiseksi nykyisestä. Voimassa olevan lain mukaan opiskelija on voinut ilmoittautua läsnä olevaksi korkeakouluun vielä samana päivänä kuin hänen on tullut maksaa terveydenhoitomaksu. Kansaneläkelaitoksella ei siten ole ollut tiedossa kaikkia maksuvelvollisia opiskelijoita ennen maksun eräpäivää, mikä on tuonut haasteita maksusta tiedottamiseen opiskelijoille. Jos lainsäädäntöön ei tehtäisi muutoksia, epätarkoituksenmukainen tilanne maksamisessa jatkuisi, eivätkä kaikki opiskelijat saisi ajoissa tietoa terveydenhoitomaksun maksamisesta.

Yhtenä maksukäytäntöjen parannusehdotuksena on esitetty, että Kansaneläkelaitos siirtyisi laskuttamaan terveydenhoitomaksun opiskelijoilta. Kansaneläkelaitoksen nykyisiin lakisääteisiin tehtäviin ei kuitenkaan sisälly suoranaista laskutusta, eikä sillä ole tarvittavaa laskutusjärjestelmää. Ehdotetulla muutoksella opiskelija maksaisi maksun OmaKelasta löytyvällä maksusoveluksella entiseen tapaan. Kansaneläkelaitos on varautunut kehittämään sovellusta joustavasti tarpeiden mukaisesti sekä parantamaan sen näkyvyyttä, jotta maksaminen sen kautta olisi entistä yksinkertaisempaa.

Esillä on ollut myös muita vaihtoehtoja maksukäytäntöjen parantamiseksi. Yksi maksukäytäntöjä selkeyttävä muutos olisi terveydenhoitomaksun määräytymisen muuttaminen nykyisen kalenterivuosi-kohtaisen määräytymisen sijaan lukuvuosi-kohtaiseksi. Terveydenhoitomaksun suuruudesta säädetään voimassa olevan lain 25 §:n mukaan vuosittain ennen marraskuun 30 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella ja maksun määrä vahvistetaan kalenterivuodeksi kerrollaan. Opiskelijat puolestaan ilmoittautuvat korkeakouluun lukuvuosittain. Suurin osa opiskelijoista ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kesällä tai syksyllä ennen lukuvuoden alkamista. Voimassa olevan lain mukaan he eivät kuitenkaan voi ilmoittautumisen yhteydessä mak-

saa koko lukuvuoden terveydenhoitomaksuja, koska seuraavan vuoden kevätlukukauden maksun suuruus ei ole vielä tuolloin tiedossa. Maksujen määräytyminen lukuvuosittain toisi oletettavasti hyötyjä nykyiseen kalenterivuosiokohtaiseen maksujen määräytymiseen nähden: valtaosa opiskelijoista voisi maksaa maksun yhdellä kertaa koko lukuvuodeksi ja maksukäytäntö olisi opiskelijoille helpommin ymmärrettävä. Myös maksujen toimeenpanosta aiheutuva työ KELA:ssa oletettavasti vähenisi. Maksun määräytyminen lukuvuosittain selkeyttäisi maksamista nykyisestä, kalenterivuosisittaisesta maksusta, mutta sitä ei esitetä tässä vaiheessa muutettavaksi. Valtion talousarvio on kalenterivuosiokohtainen, eikä tämän eriaikaisuuden yhteensovituksen ongelmien ratkaiseminen ole ollut tässä aikataulussa mahdollista.

Voimassa olevan lain mukaiset neljä eräpäivää vuodessa aiheuttavat sen, että yksittäistä opiskelijaa koskevien eräpäivien hahmottaminen on haastavaa. Tämä aiheuttaa haasteita myös Kansaneläkelaitoksen suorittamaan maksujen toimeenpanoon, hallinnoitiin sekä viestintään. Yhtenä vaihtoehtona on pohdittu terveydenhoitomaksujen keräämisen yksinkertaistamista poistamalla lukukausien toiset eräpäivät heinä- ja joulukuulta kokonaan, eli eräpäivät tavanomaista myöhemmin opiskelunsa aloittavilta ja läsnä olevaksi ilmoittautuneilta. Heinä- ja joulukuun eräpäivien poistaminen tarkoittaisi sitä, ettei opiskelijalta perittäisi lainkaan terveydenhoitomaksua sellaiselta lukukaudelta, jolle hän ilmoittautuisi normaalin ilmoittautumisajan jälkeen, esimerkiksi huhti- tai marraskuussa. Ennen läsnä olevaksi ilmoittautumista tällainen opiskelija ei voisi käyttää YTHS:n palveluja, mutta ilmoittautumisen jälkeen hänellä olisi oikeus käyttää niitä lukukauden loppuun saakka. KELA:lta saatujen tietojen mukaan tällaisten toisten eräpäivien piirissä on keskimäärin noin 2 000 opiskelijaa lukukaudessa. Tavallisesti he ovat opiskelijoita, jotka aloittavat opintonsa kesken lukukauden poikkeuksellisesta syystä. Tarkoituksenmukaista ja oikeudenmukaista kuitenkin on, että kaikki ne opiskelijat, jotka ovat opiskeluterveydenhuollon piirissä, olisivat velvollisia maksamaan veroluonteisen terveydenhoitomaksun oikea-aikaisesti.

Koska opiskeluterveydenhuoltolaki on sovellettu vasta kaksi täyttä vuotta, ei lakiin ole tarkoituksenmukaista tehdä isoja muutoksia ennen kuin voimassa olevan lain vaikutuksista on kerätty riittävästi kokemusta ja tietoa.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella viisi viikkoa ajalla 13.6.2023–20.7.2023. Lausuntoa pyydettiin yhteensä 16 toimijalta, jonka lisäksi myös kaikilla muilla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa Lausuntopalvelut.fi –sivustolla. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, KELA, YTHS, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, tietosuojavaltuutetun toimisto, Valvira, Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry, Turun yliopiston ylioppilaskunta TYY ja Helsingin yliopiston ylioppilaskunta HYY. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Terveyden ja hyvinvoinninlaitos THL ilmoittivat, ettei heillä ole esitysluonnoksesta lausuttavaa. Lausuntoa pyydettiin myös Suomen Kuntaliitolta, Laurea-ammattikorkeakoululta, Tampereen yliopistolta ja Oulun ammattikorkeakoululta, mutta ne eivät antaneet lausuntoa. Lausunnot ovat luettavissa Hankeikkunan (<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM021:00/2023>) sivuilla.

Kaikki lausunnonantajat olivat yksimielisiä siitä, että EU-koordinaatioasetuksen tulkinnaamuutoksesta aiheutuvat ja rajalain edellyttämät muutokset opiskeluterveydenhuoltolakiin ovat perusteltuja ja välttämättömiä. Kansaneläkelaitos sekä YTHS kuitenkin huomauttivat, että muutos lisää hallinnollista työtä sekä YTHS:ssä että KELA:ssa. Lisäksi KELA katsoi, että ehdotettu muutos lisää valtion korvausten ja terveydenhoitomaksuun liittyvien erityistapausten käsittelyä KELA:ssa, monimutkaistaa YTHS:n rahoitusta ja on myös opiskelijoiden kannalta vaikeasti

ymmärrettävä. YTHS:n mukaan hallinnollista työtä helpottaisi se, että KELA kehittäisi järjestelmiään niin, että korvaushakemukset voitaisiin toimittaa KELA:an digitaalisesti. Myös opiskelijajärjestöt lausuivat huolensa muutoksen aiheuttamasta opiskeluterveydenhuollon hallinnollisten kustannusten kasvusta sekä siitä, että EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidosta tehtävässä laskutuksessa ei oteta huomioon hallintoon eikä opiskeluyhteistyöhön käytettyjä resursseja. Järjestöt toivoivatkin, että terveydenhoitomaksuista vapautettujen kansainvälisten opiskelijoiden aiheuttamia hallinnollisia ja yhteisöterveyteen liittyviä kustannuksia kompensoitaisiin nostamalla YTHS:n perusrahoituksen tasoa. Opiskelijajärjestöt näkivät epätasa-arvoisena tilanteen, jossa hallinnollisten ja muiden kustannusten lisääntymisen kustantavat toiset opiskelijat.

Rahoitus. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä sitä, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoitus on riittävä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies korosti lausunnossaan palvelujen riittävän rahoituksen olevan olennainen edellytys perusoikeuksien toteutumiselle. Eduskunnan oikeusasiamiehelle tulleiden kantelujen mukaan opiskelijoiden tarpeen mukaisia palveluita ei ole ollut saatavilla. Hoidon saatavuutta koskeva asia on parhaillaan selvittävänä apulaisoikeusasiamiehen omana aloitteena (EOAK/2811/2022).

Suurin osa lausunnonantajista kannatti ehdotettuja muutoksia opiskeluterveydenhuollon rahoitussäännösten selkeyttämiseksi sekä kustannusten korvaamisen joustavoittamiseksi lausunnonluonnoksessa ehdotetulla tavalla. Valtionvarainministeriö katsoi kuitenkin lausunnossaan, että muut kuin lain toimeenpanoa selkeyttävät sekä EU-koordinaatioasetuksen tulkinnanmuutoksesta aiheutuvat ja rajalain edellyttämät välttämättömät muutosehdotukset olisivat muuttaneet korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoituksen perusteita oleellisella tavalla. Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on otettu huomioon saatu lausuntopalaute. Koska esityksen tarkoituksena ei ole ollut muuttaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoituksen perusteita, vaan selkeyttää sääntelyä, on lausunnolla ollutta esitystä muokattu tämän tarkoituksen mukaisesti yhteistyössä valtionvarainministeriön kanssa.

Terveydenhoitomaksut. Kaikki lausuntonsa opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen eräpäivien muutosesityksestä antaneet tahot kannattivat ehdotettuja muutoksia. Aiemman käytännön ongelmallisuudesta kertoo muun ohessa se, että Oikeusasiamiehen kansliaan tuli lain voimaan tultua useita kanteluita terveydenhoitomaksun laskutuksesta ja maksusta tiedottamisesta (EOAK/8112/2020). Nyt esitetyn terveydenhoitomaksun eräpäivien myöhentämisen nähtiin lausuntojen mukaan selkeyttävän tilannetta, olevan kaikkien osapuolten edun mukaista ja parantavan myös opiskelijoiden oikeusturvaa.

Lausunnonantajat näkivät tärkeäksi sen, että KELA voi muutoksen myötä kohdentaa tiedon terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta maksuvelvollisille niin, että opiskelijat saavat ajoissa tiedon maksusta ja maksumenettelystä. Muutos helpottaa muiden muassa myös maksuvelvollisten kansainvälisen opiskelijoiden tilannetta, koska pidennetty maksuaika mahdollistaa heille pankkitunnusten hankinnan ja siten maksun maksamisen ajallaan. Lausunnonantajat arvioivat esitetyn eräpäivien siirtämisen nostavan ajoissa terveydenhoitomaksun maksaneiden määrää, mikä vähentää viivästymismaksuista ja maksujen ulosotoista opiskelijoille sekä hallinnolle aiheutuvia lisäkustannuksia.

Tietojensaanti ja valvonta. Opiskelijajärjestöt, YTHS, KELA sekä myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitivät kannatettavana lausunnolla olleen luonnoksen ehdotusta Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuden laajentamisesta niin, että sillä olisi oikeus saada YTHS:ltä järjestämistehtävänsä toteuttamiseksi välttämättömät henkilö- ja potilastiedot muistutuksen tai kantelun käsitteilyä varten. KELA toteaa, että opiskeluterveydenhuoltolakia toimeenpantaessa

on havaittu, että tiedonsaantioikeuksien laajentaminen koskemaan myös henkilö- ja potilastietoja olisi tarpeen KELA:n järjestämistehtävän kannalta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteaa lausunnossaan, että koska KELA on järjestämistä vastuussa opiskeluterveydenhuollosta, sen olisi tehtävän hoitamiseksi tärkeää saada tilanteen sitä edellyttäessä riittävän konkreettiset tiedot palvelujen tuottamisesta sekä palveluissa esille tulleista puutteista ja epäkohdista. Tämä edellyttäisi sitä, että KELA:lla olisi tapausten selvittämiseksi oikeus saada myös opiskelijoita koskevia välttämättömiä henkilö- tai potilastietoja. Myös tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että olisi tärkeää, että Kansaneläkelaitoksella on käytettävissään sen lakisääteisten tehtävien välttämätön tieto.

Apulaisoikeusasiamiehen mukaan KELA:lta tällä hetkellä puuttuva mahdollisuus saada potilastietoja on noussut esille oikeusasiamiehelle tehtyjen kanteluiden käsittelyn yhteydessä vaikeuttaen KELA:n mahdollisuutta selvittää palvelujen ja hoitoon pääsyn asianmukaisuutta. Apulaisoikeusasiamies katsoo myös lausunnossaan, että esitetty tiedonsaantioikeuden laajentaminen ei ole riittävä, vaan KELA:n tiedonsaantioikeutta olisi tarpeellista laajentaa esityksessä mainittujen muistutusten ja kanteluiden käsittelyä koskevien tilanteiden lisäksi kattamaan myös muut mahdolliset valvonta-asiat. Tällaisia voisivat olla ainakin terveydenhuollon valvontaviranomaisten organisaatiovalvonta-asiat sekä ylimpien laillisuusvalvojien omasta aloitteestaan tutkimat asiat. Valvira huomauttaa lausunnossaan lisäksi, että esityksen jatkovalmistelussa olisi syytä huomioida myös 1.1.2024 voimaan tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, jäljempänä *valvontalaki*) tuomat muutokset.

Valvira sekä KELA toteavat lausunnoissaan, ettei KELA ole potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 10 §:ssä tarkoitettu terveydenhuollon toimintayksikkö, jonka terveydenhuollosta vastaavalle johtajalle terveyden- ja sairaanhoitoonsa tai kohteluunsa tyytymättömyydessä potilaalla on oikeus tehdä muistutus. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteaa kuitenkin, että opiskeluterveydenhuoltolaissa omaksuttu rekisterinpitoa ja tietojen luovutusta koskeva ratkaisu on poikkeuksellinen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelujen rekisterinpitäjäksi on yleensä määriteltäviä palvelujen järjestämistä vastuussa oleva taho, jolla on yleensä vastuu palvelujen laadusta ja niiden valvonnasta. Voimassa olevassa opiskeluterveydenhuoltolaissa palvelujen tuottaja YTHS on kuitenkin rekisterinpitäjä, eikä KELA:lla ole oikeutta saada järjestämistä vastuun kuuluvaa toimintaa koskevia potilastietoja.

Saatujen lausuntojen perusteella havaittiin, että lausuttavana olleen esitysluonnoksen ehdotus Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuden laajentamiseksi kytkeytyy periaatteelliseen kysymykseen Kansaneläkelaitoksen poikkeuksellisesta roolista palvelujen järjestäjänä. Vastaavasti Valviran esittämä opiskeluterveydenhuoltolain yhdenmukaistaminen valvontalain kanssa muuttaisi nykyistä valvontaviranomaisten välistä työnjakoa, ja olisi siten laajempi kysymys. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on ehdottaa opiskeluterveydenhuoltolakiin vain välttämättömiä muutoksia EU-koordinaatioasetuksen ja rajalain edellyttämällä tavalla sekä lisäksi lähinnä teknisiä, lakia selkeyttäviä ja sen toimeenpanoa helpottavia muutoksia. Huolimatta siitä, että valvontalaki ja opiskeluterveydenhuoltolaki olisi syytä yhdenmukaistaa, sekä siitä että lausuttavana olleen esitysluonnoksen ehdotus Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuden laajentamisesta olisi käytännössä tarpeellinen sekä opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseksi, että Kansaneläkelaitoksen järjestämistehtävän toteuttamisen kannalta, tämän esityksen jatkovalmistelussa ei ole ollut mahdollisuutta valmistella ja selvittää kyseistä muutosta riittävällä tavalla. Kansaneläkelaitoksen poikkeukselliseen palvelujen järjestämisrooliin liittyvät mahdolliset muutokset edellyttäisivät laajaa ja periaatteellista valmistelua.

Muut muutokset. Lausunnonantajat nostivat esille korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon liittyviä ongelmia ja toivoivat, että niihin liittyvää sääntelyä tarkasteltaisiin mah-

dollisimman pikaisesti tämän esityksen valmistumisen jälkeen. Jatkossa olisi selvitettävä, voisiko YTHS laskuttaa yksittäisiä asiakkaita tuottamistaan palveluista. Jo nyt on ilmennyt henkilöryhmiä, joiden hoidon kustannuksista vastaisi esimerkiksi ulkomainen vakuutusyhtiö, mutta koska lainsäädännön mukaan YTHS ei voi periä käyntimaksuja, hoidon kustannukset jäävät Suomen valtion ja muiden opiskelijoiden maksettaviksi. Lisäksi tulisi selvittää, kuinka YTHS:n vastaanottamat lahjoitusvarat tulisi huomioida opiskeluterveydenhuollon rahoituksen kokonaisuudessa. Opiskelijajärjestöjen ja YTHS:n toive on, ettei säätiön saamia lahjoituksia otettaisi huomioon opiskeluterveydenhuollon perusrahoitusta määriteltäessä.

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusta koskevien kysymysten lisäksi kiireellistä tarkastelua edellyttäisi YTHS:n lääkkeiden ja rokotteiden hankkimista koskeva sääntely. YTHS:llä on lääkkeisiin ja rokotuksiin liittyviä lakisääteisiä tehtäviä, mutta sairaala-apteekit ja lääkekeskukset eivät voi toimittaa YTHS:lle lääkevalmisteita, vaan se joutuu hankkimaan ne apteekeista kuten yksityiset terveydenhuollon palveluntuottajat.

Viiveetöntä tarkastelua edellyttäisi myös opiskeluterveydenhuollon palveluverkon laajuuden määrittelyn ja toiminnan suunnittelun tueksi tarvittavien tietojen saaminen sekä palvelujen riskitiinkäytön mahdollisuuksien lisääminen. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on päätöksessään (EOAK/1464/2021) katsonut, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluverkkoa ja eri palvelupisteiden käyttömahdollisuuksia on tarpeellista arvioida uudelleen, sillä lainsäädännössä ei ole tarkemmin määritelty palvelupisteiden sijaintia tai käyttömahdollisuuksia.

Edellä mainittujen lisäksi olisi tarpeellista selvittää vaihto-opiskelijoiden asemaa erityisesti EU- ja ETA-maista tulevien opiskelijoiden osalta. Ennen vuoden 2021 opiskeluterveydenhuollon uudistusta vähintään kolme kuukautta Suomessa opiskeleva vaihto-opiskelija oli otettu opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin, vaikka asiasta ei ollut säädöspohjaa (HE 145/2018 vp, s. 11). Opiskeluterveydenhuoltolain kokonaisuudistuksen yhteydessä vaihto-opiskelijoiden oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja rajattiin lain ulkopuolelle (HE 145/2018 vp, s. 49). Myös KELA:n suorittamaan opiskeluterveydenhuollon tutkimukseen liittyy lainsäädäntötarpeita.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta

2 §. *Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetut.* Pykälän 3 momenttia esitetään selkiytettäväksi sen osalta, kuinka kauan opiskelijan oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin jatkuu. Voimassa olevan momentin mukaan opiskelijan oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden tai lukuvuoden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi. Voimassa olevan pykälän perusteluissa on todettu, että oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuisi sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi (HE 145/2018 vp, s. 49). Momentin ja sen perustelujen ristiriita on aiheuttanut sekaannusta lakia sovellettaessa, josta syystä momenttia esitetään selkeytettäväksi niin, että oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuisi sen lukukauden loppuun, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuisi sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

3 §. *Opiskeluterveydenhuolto.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädettäisiin lisäksi terveydenhuoltolain 23 §:n nojalla annetuissa säännöksissä. Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädetään terveydenhuoltolain 17 §:ssä ja sisältöä täsmennetään edelleen lain 23 §:n mukaan annetussa asetuksessa. Maininta asetuksesta on aiemmin puuttunut opiskeluterveydenhuoltolaista. Voimassa olevassa valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) säädetään terveystarkastuksista ja suun terveystarkastuksista sekä niiden sisällöistä, terveysneuvonnasta sekä opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvistä terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvistä palveluista.

2 luku. *Opiskeluterveydenhuollon rahoittaminen.* Voimassa olevan luvun otsikkoa ”Opiskeluterveydenhuollon rahoitus” ehdotetaan muutettavaksi vastamaan paremmin luvun muuttuvaksi esitettävää sisältöä. Pykälien ja momenttien järjestystä tämän ja 3 luvun sisällä sekä myös niiden välillä muutettaisiin vastaamaan paremmin opiskeluterveydenhuollon rahoituksen ja palveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamisen prosessia sekä selkeyttämään eri toimijoiden vastuita. Käytettyjä termejä sekä säännösten sisältöä esitetään myös selkiytettäväksi ja täsmennettäväksi kauttaaltaan vastaamaan rahoitusprosesseja ja käytäntöjä.

Luvussa 2 säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön ja Kansaneläkelaitoksen välisistä prosesseista ja menettelyistä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisen rahoittamiseksi. Luvussa olisi nykyisen kahdeksan pykälän sijaan seitsemän pykälää.

14 §. *Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmalli.* Pykälä ja otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin opiskeluterveydenhuollon rahoitusmallista, koottaisiin voimassa olevasta laista rahoitusta koskevat periaatteet yhteen pykälään ja määriteltäisiin voimassa olevaa lakia selkeämmin, mistä opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten rahoitus koostuu. Rahoitusmalliin tehtäisiin EU-koordinaatioasetuksen sekä rajalain edellyttämät muutokset rahoituksen perusteita muutoin muuttamatta. Pykälä sisältäisi elementtejä voimassa olevan lain 14, 16, 17 ja 20 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttäviä kustannuksia olisivat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuullaan asettamat tavoitteet. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia muilta osin, mutta siinä tarkennettaisiin, että momentissa säädettäisiin rahoituksessa hyväksyttävistä kustannuksista.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi voimassa olevaa 2 momenttia. Sen mukaan opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuisivat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä. Kuten aiemminkin, hyväksyttävät kokonaiskustannukset määriteltäisiin valtiontalouden kehyksiä ja valtion talousarviota valmisteltaessa.

Ehdotetussa 3 momentissa määriteltäisiin elementit, joista opiskeluterveydenhuollon toiminnasta aiheutuneiden kokonaiskustannusten rahoitus muodostuu. Voimassa olevan lain mukainen valtion sekä opiskelijoiden terveydenhoitomaksuista koostuva osuus rahoituksesta nimettäisiin kansalliseksi rahoitusosuudeksi. Uutena osana opiskeluterveydenhuollon rahoitusta Kansaneläkelaitos maksaisi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle hakemuksesta rajalain 20 a §:n perusteella korvausta EU-tutkinto-opiskelijoiden hoidosta aiheutuneista kustannuksista. EU-tutkinto-opiskelijat kuuluvat toisen EU-valtion sairaanhoidon kustannusvastuulle EU-koordinaatioasetuksen perusteella. Kansaneläkelaitos hakisi heidän opiskeluterveydenhuollon palvelujen käytöstään aiheutuneista kustannuksista korvaukset toiselta valtiolta rajalain mukaisesti.

Ehdotetun 3 momentin mukaan opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuisi kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista.

Ehdotetussa 4 momentissa määriteltäisiin esityksessä käytettävä termi ”kansallinen rahoitusosuus”. Kansallisella rahoitusosuudella tarkoitettaisiin voimassa olevan lain 17 §:n 1 momentin mukaista valtion Kansaneläkelaitokselle maksamaa opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuutta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamia 25 §:ssä tarkoitettuja terveydenhoitomaksuja. Tavoitteena olisi, että valtion varoista katettaisiin 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta. Tämä vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 17 §:n 2 momenttia, mutta ehdotuksessa tarkennettaisiin valtion ja opiskelijoilta perittävällä terveydenhoitomaksun prosenttiosuuksien suhteen olevan tavoite, johon opiskeluterveydenhuollon rahoituksen budjetoinnissa pyritään.

Ehdotetun 4 momentin mukaan kansallinen rahoitusosuus koostuisi valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuudesta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista. Tavoitteena olisi, että valtion varoista katettaisiin 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta.

Ehdotetun 5 momentin mukaan eduskunta päättäisi vuosittain hyväksyttävästä opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta ja valtion rahoitusosuudesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä. Momentin sisältö vastaisi voimassa olevan lain 16 §:n 2 momenttia, mutta sen termistö rahoitusosuuksista päivitetäisiin vastaamaan ehdotuksessa esitettyä sanoitusta. Eduskunta päättäisi vuosittain opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävien kustannusten kansallisen rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden enimmäismääristä valtion talousarvion yhteydessä.

Ehdotetun 6 momentin mukaan valtio korvaisi Kansaneläkelaitokselle lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisesti säädetään. Momentin sisältö olisi identtinen voimassa olevan lain 20 §:n kanssa.

15 §. Sosiaali- ja terveysministeriön arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta. Pykälä ja sen sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Siinä täsmennettäisiin voimassa olevan lain 15 §:n säännöstä sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuudesta arvioida Kansaneläkelaitoksen esittämät arviot opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta seuraavaksi toimintavuodeksi. Pykälässä täsmennettäisiin lisäksi voimassa olevan lain 16 §:n 1 ja 3 momentin säännöksiä siitä, mihin tekijöihin perustuen esitettyjen kustannusten hyväksymistä sosiaali- ja terveysministeriössä arvioitaisiin. Pykälä sisältäisi siten elementtejä voimassa olevan lain 15 ja 16 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö laatisi vuosittain arvion 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä niiden rahoituksesta. Arvio perustuisi opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otettaisiin huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Momentti täsmentäisi voimassa olevan lain 15 §:n 1 momenttia käytettyjen termien osalta, sisällön muutos säilyessä ennallaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekisi laatimansa arvion perusteella ehdotuksen valtion rahoitusosuudesta opiskeluterveydenhuoltoon julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarviota

varten kuten aiemminkin. Arvion tavoitteena olisi saada tietoa opiskeluterveydenhuollon kustannuksiin vaikuttavista tekijöistä ja vuosittaisesta rahoitustarpeesta. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioisi myös opiskeluterveydenhuollon kustannusten tulevaa kehitystä. Ministeriön tekemä itsenäinen ja riippumaton arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, niiden rahoituksesta ja kustannustason noususta perustuisi kaikkeen saatavilla olevaan tietoon.

Ehdotetun 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön laatima arvio perustuisi: 1) 19 §ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen selvitykseen, 20 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen arvioon sekä mahdollisesti toimitettuihin muihin selvityksiin ja arvioihin; 2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon; sekä 3) muihin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin. Momenttiin tehtäisiin tekniset muutokset viittausten osalta. Sisällöltään pykälä vastaisi muutoin voimassa olevan lain 15 §:n 2 momenttia.

Ehdotetun 3 momentin mukaan hyväksyttävien kokonaiskustannusten arvioissa olisi edellä säädetystä poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuisi laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 16 §:n 3 momenttia täsmentäen käytettyjä termejä esityksen mukaiseksi.

Voimassa olevan lain säännöskohtaisten perustelujen mukaan huomioon voitaisiin ottaa opiskeluterveydenhuollon palvelujen laajuuden tai sisällön muutos tai muu palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta. Opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden varmistamiseksi olisi mahdollistettava poikkeaminen hyväksyttävien kustannusten enimmäiskasvua rajoittavasta indeksistä lainsäädännön muutosten tai Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöstä riippumattomien toimintaympäristön olennaisten muutosten perusteella. Toimintaympäristön olennaisia muutoksia voisivat olla esimerkiksi korkeakouluverkoston muutokset, joiden johdosta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tulisi perustaa uusia toimipisteitä tai lakauttaa olemassa olevia toimipisteitä.

Ehdotetun 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tekemässä arvioissa hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista korotettaisiin vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkakertoimella. Momentin sisältö vastaisi voimassa olevan lain 16 §:n 1 momenttia käytettyjä termejä esityksen mukaiseksi täsmentäen. Tarkoituksena olisi arvioida kustannustason nousua sekä ansiotasoindeksin että kuluttajahintaindeksin avulla.

16 §. *Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus ennakoimattomissa tilanteissa toimintavuoden aikana.* Pykälää ja sen sisältöä kuvaavaa otsikkoa ehdotetaan täsmennettäväksi. Otsikko vastaisi voimassa olevan lain 18 § otsikkoa muutoin, mutta siihen lisättäisiin täsmennys, että kyseessä olisi menettely, jota käytettäisiin toimintavuoden aikana.

Ehdotetun 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 14 §:ssä säädetään, valtio vastaisi siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä olisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se olisi välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä tai ennakoimattomasta syystä johtuen. Voimassa olevan lain 18 §:n sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että se mahdollistaisi voimassa olevan lain hallituksen esityksen (HE 145/2018) tavoitetilan opiskeluterveydenhuollon rahoituksen varmistamiseksi. Opiskeluterveydenhuoltolain voimassa olevan 17 §:n 3 momentin mukaan, jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut eivät jonakin vuonna kata kokonaan 23 prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Hallituksen esityksen

mukaan puuttuva osuus rahoitettaisiin viipymättä valtion varoista lisätalousarviomenettelyssä. Voimassa olevan 18 §:n sanamuotoa esitetään siksi täsmennettäväksi niin, että lisärahoituksen esittäminen ei edellyttäisi tilannetta, joka on sekä äkillinen että ennakoimaton, vaan se olisi mahdollista myös tilanteessa, joka on joko äkillinen **tai** ennakoimaton.

17 §. *Valtion rahoitusosuuden ennakon suorittaminen Kansaneläkelaitokselle.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa 19 §:ää valtion rahoitusosuuden suorituksesta, mutta pykälän otsikkoa täsmennettäisiin vastaamaan paremmin pykälän sisältöä, ja sanamuotoja täsmennettäisiin vastaamaan esitystä ja käytäntöjä. Lisäksi valtioon ja Kansaneläkelaitokseen kohdistuvat velvollisuudet erotettaisiin selkeyden vuoksi omiin momentteihinsa.

Pykälän 1 momentin mukaan valtio suorittaisi Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden ennakon neljässä erässä vuoden aikana. Kuten aiemminkin valtion maksuerien suuruus voisi vaihdella vuodelle talousarviossa myönnetyn valtion rahoitusosuuden puitteissa. Vaihtelu riippuisi esimerkiksi opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamiseksi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavista korvauksista ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen kertymisestä. Pääosa terveydenhoitomaksuista kertyisi oletettavasti edelleen lukukausien alkupuolella. Kyseessä olisi kaksivuotinen siirtomääräraha.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi kymmenen pankkipäivää ennen erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

18 §. *Lopullisten rahoitusosuuksien vahvistaminen.* Pykälä ja sen sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta vahvistaa lopulliset valtion ja opiskelijoiden osuudet opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tilikauden päätyttyä. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 17 §:stä.

Ehdotettu 1 momentti olisi sisällöltään uusi. Opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuuksien määrittely sekä terveydenhoitomaksun tuoton ali- tai ylijäämän huomioonottamisen menettely valtion rahoitusosuutta lisäävästi tai vähentävästi tili- ja toimintakauden päätyttyä vastaisivat voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain sisältöä. Momentissa esitetty velvoite, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi vahvistettava lopulliset rahoitusosuudet, olisi kuitenkin uusi. Määrärahan vuosikohtaisen käytön seurannan kannalta olisi välttämätöntä määritellä rahoitusosuudet, kun kyseessä on siirtomääräraha ja rahaa voidaan käyttää myös talousarviovuotta seuraavana vuonna. Ennakoiden maksaminen ja laskutus on vuodenvaiheen yli jatkuvaa, eikä siinä ole tarpeen huomioida rahoitusosuuksien täsmäyttämistä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos vahvistaisi opiskeluterveydenhuollon lopulliset valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan, jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto ei jonakin vuonna kattaisi kokonaan 23:a prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta, puuttuva osuus rahoitettaisiin valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto olisi jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia kansallisesta rahoitusosuudesta, ylittävää osuutta ei palautettaisi opiskelijoille. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 17 §:n 3 momenttia muutoin, mutta käytettyjä termejä täsmennettäisiin esityksen mukaiseksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valtion rahoitusosuuden ali- tai ylijäämä huomioitaisiin rahoitusosuuksien vahvistamisen jälkeen maksettavassa kuluvan vuoden ennakkoerässä. Momentti olisi sisällöltään uusi, ja se täsmentäisi rahoituksen kohdentumisen talousarviovuosittain.

19 §. *Kansaneläkelaitoksen selvitys opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnasta.* Pykälä ja sen sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä täsmennettäisiin voimassa olevan lain 21 §:n 1 momentin säännöstä Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antamasta selvityksestä edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnan toteutumisesta. Kansaneläkelaitos laatisi selvityksen kuten tähänkin saakka voimassa olevan lain 21 §:n 1 momentin mukaan.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi niin, että Kansaneläkelaitoksen selvityksen tulisi sisältää tiedot myös lain edellyttämien opiskeluterveydenhuollon osa-alueiden toteutumisesta. Terveystarkastuslain mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy oppilaitoksen opiskelijayhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein, opiskelijoiden terveyden, hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät terveystarkastukset, perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto sekä opiskelijan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto. Valtioneuvoston asetuksessa 338/2011 säädetään tarkemmin muun muassa opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksista ja terveysneuvonnasta. Kansaneläkelaitoksen selvityksen tulisi sisältää riittävät tiedot edellä mainittujen opiskeluterveydenhuollon toimintojen toteutumisesta sekä palvelujen laadusta ja saatavuudesta. Myös tiedot toiminnan kehittamisestä, palveluissa tapahtuneista muutoksista, palveluverkosta sekä henkilöstö- ja opiskelijamääristä tulisi edelleen sisällyttää selvitykseen. Lisäksi selvityksestä tulisi ilmetä, kuinka Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle asettamat tavoitteet ovat toteutuneet.

Selvityksen tulisi sisältää tiedot myös Kansaneläkelaitoksen vahvistamista opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista, rajalain mukaisten EU-tutkinto-opiskelijoiden hoitokustannusten korvauksista ja opiskeluterveydenhuollon lopullisista rahoitusosuuksista. Lisäksi selvityksessä tulisi olla tiedot Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista, yksikkökustannuksista, kustannusten jakautumisesta terveydenhuoltolain mukaisiin toimintoihin sekä tavanomaista suuremmista investoinneista.

Kansaneläkelaitos voisi tarvittaessa täydentää selvitystä palvelujen laadun ja sisällön osalta toukokuun loppuun saakka.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman terveydenhuoltolain 17 §:ssä tarkoitetun opiskeluterveydenhuollon laadusta, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja palvelujen toteutumisesta, kokonaiskustannuksista ja lopullisista rahoitusosuuksista.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä selvityksen sisällöstä. Opiskeluterveydenhuoltolakia on toimeenpantu vasta reilut kaksi vuotta. On mahdollista, että opiskeluterveydenhuollon raportoinnin ja selvityksen sisällöistä tarvittaisiin edelleen alemman asteista sääntelyä helpottamaan lain toimeenpanoa, josta syystä esitetään asetuksenantovaltuutta.

20 §. *Kansaneläkelaitoksen arvio opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta.* Pykälä ja sen sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa lakia selkeämmin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta arvioida opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannukset sekä kustannusten rahoitusosuudet seuraavalle toimintavuodelle.

delle. Pykälässä täsmennettäisiin arvioitujen kustannusten perusteita sekä muodostumista. Kansaneläkelaitoksen tekemän arvion tarkoituksena olisi toimia lähtökohtana ehdotetun 15 §:n mukaiselle sosiaali- ja terveysministeriön arviolle sekä talousarviovalmistelulle. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 14, 15, 21 sekä 22 §:stä.

Voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentin säännöstä Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta laatia huhtikuun loppuun mennessä arvio seuraavan vuoden vahvistettavista opiskelijoiden terveydenhoitomaksun suuruudesta laajennettaisiin niin, että Kansaneläkelaitoksen olisi jatkossa esitettävä sosiaali- ja terveysministeriölle arvionsa myös opiskeluterveydenhuollon kokonaisrahoituksesta sekä kansallisesta rahoitusosuudesta. Kansallisen rahoitusosuuden sisältö on määritelty esitetyn 14 §:n 3 momentissa. Arvio koskisi sekä terveydenhoitomaksun tuotolla katettavaa osuutta, että valtion rahoitusosuudella katettavaa osuutta hyväksyttävistä kustannuksista. Kaiken käytettävissä olevan tiedon toimittaminen sosiaali- ja terveysministeriölle on edellytys sille, että ministeriö voi huomioida omassa talousarvion perusteena käytettävässä arviossaan kaikki näkökohdat. Arvion toimittamisen ajankohta on suunniteltu siten, että Kansaneläkelaitos voisi hyödyntää sen laatimisessa selvityksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta. Voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentin mukaisesta Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta toimittaa helmikuun loppuun mennessä arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavasta terveydenhoitomaksun suuruudesta luovuttaisiin tarpeettomana.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta ja terveydenhoitomaksun suuruudesta.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi osin voimassa olevan lain 15 §:n 1 momenttia, jossa on kyse sosiaali- ja terveysministeriön laatiman arvion sisällöstä. Sosiaali- ja terveysministeriö tarvitsee riittävät pohjatiedot omaa arviointiaan varten palvelujen järjestäjältä. Momentissa tarkoitettujen tietojen perustuisivat muun muassa Kansaneläkelaitoksen tarkastukseen ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön Kansaneläkelaitokselle toimittamiin tietoihin.

Kuten voimassa olevan lain 21 §:n 2 momentin säännöskohtaisten perustelujenkin mukaan Kansaneläkelaitos kävisi arviota muodostaessaan neuvotteluja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kanssa ja hyödyntäisi siltä saatavaa talousarviota ja muita tarpeellisia selvityksiä sekä kuulisi tarvittaessa myös muita opiskeluterveydenhuollon keskeisiä sidosryhmiä. Kansaneläkelaitos laatisi arviot tarvittavasta opiskelijakohtaisesta rahoituksesta, opiskelijamäärän kehityksestä ja tarvittavan rahoituksen kokonaismäärästä kuultuaan tarvittavia asiantuntijatahoja. Kansaneläkelaitos ottaisi arvioissaan huomioon Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuottaman opiskeluterveydenhuollon viimeisimmän tili- ja toimintakauden tiedot, palvelutarvetta ja saatavuutta koskevat tiedot sekä mahdolliset toimintaan vaikuttavat lainsäädännön muutokset. Kansaneläkelaitos tuottaisi arvioidensa tueksi tarpeelliset perustelevat ja täsmentävät selvitykset.

Ehdotetun 2 momentin mukaan arvio perustuisi opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otettaisiin huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Lisäksi arviossa otettaisiin huomioon toimintaympäristön olennaiset muutokset.

Ehdotetun 3 momentin sisältö seikoista, jotka Kansaneläkelaitoksen tulee huomioida arviota määrittäessään, vastaisi voimassa olevan lain 22 §:n 2 momenttia muutoin, mutta käytettyjä ilmaisuja täsmennettäisiin esityksen mukaiseksi. Kuten voimassa olevan lain säännöskohtai-

sisä perusteluissakin todetaan, kustannusten tarpeellisuutta ja kohtuullisuutta arvioitaisiin jatkossakin suhteessa tämän lain ja terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisiin Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tehtäviin ja velvoitteisiin. Arvioinnissa otettaisiin huomioon myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toiminnan tehokkuus ja taloudellisuus, käytettävissä olevan valtion ja opiskelijoiden rahoituksen määrä sekä varojen tarkoituksenmukainen käyttö. Lisäksi otettaisiin huomioon Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tässä laissa tarkoitettulle toiminnalle asettamat laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat tavoitteet. Tarpeellisia perustamiskustannuksia olisivat muun muassa opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamiseksi välttämättömät tutkimus-, hoito- ja toimistolaitteiston ja -kaluston sekä terveydenhuollon ja hallinnon tietojärjestelmien hankkimisesta ja uusimisesta aiheutuneet kustannukset.

Ehdotetun 3 momentin mukaan arviota määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaisi huomioon arvioidut opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

3 luku. *Opiskeluterveydenhuollon kustannusten korvaaminen.* Voimassa olevan luvun otsikkoa ”Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava korvaus” ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin luvun muuttuvaksi esitettävää sisältöä. Luvussa 3 säädettäisiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle.

Luvussa olisi nykyisen kahden pykälän sijaan kolme pykälää. Säännösten sisältöä, käytettyjä termejä sekä säännöskohtaisia perusteluja esitetään kauttaaltaan selkiytettäväksi ja täsmennettäväksi vastaamaan opiskeluterveydenhuollon rahoituksen ja palveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamisen prosessia sekä eri toimijoiden vastuuta.

21§. *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava ennakko.* Pykälä ja sen sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä täsmennettäisiin termistöä ja säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamista ennakoista opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta syntyvien kustannusten kattamiseksi. Pykälässä olisi elementtejä voimassa olevan lain 22 §:stä, mutta siinä täsmennettäisiin Kansaneläkelaitoksen ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön rahoitusprosessia niin, että toimintavuoden aikana Kansaneläkelaitoksen maksut Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle olisivat ennakkoja.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos maksaisi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältäisi valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton. Momentti vastaisi osittain voimassa olevan lain 22 §:n 1 momenttia, mutta sen sisältöä olisi tarkennettu ja termistöä täsmennetty.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitos suorittaisi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ennakon neljässä erässä vuoden aikana. Tämä vastaisi voimassa olevan lain 22 §:n 3 momenttia täsmennettynä siten, että sana korvaus olisi korvattu sanalla ennakko. Kuten voimassa olevan 22 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa on mainittu, maksuerien suuruus voisi vaihdella vuosittaisen kokonaiskorvauksen puitteissa. Kansaneläkelaitos ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö voisivat sopia kunkin maksuerän suuruudesta. Kansaneläkelaitoksen olisi vuosittaisen kokonaiskorvauksen puitteissa turvattava maksuerien kautta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön riittävä maksuvalmius. Jatkossakaan ennakoiden maksuerät eivät olisi riippuvaisia siitä, minä ajankohtana opiskelijat maksavat terveydenhoitomaksunsa.

22 §. *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava lopullinen korvaus.* Pykälä ja sen sisältöä kuvaava otsikko olisivat uusia. Pykälässä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta määritellä ja vahvistaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettava lopullinen korvaus opiskeluterveydenhuollon kustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tilikauden päätyttyä. Pykälä sisältäisi elementtejä voimassa olevan lain 22 ja 23 §:stä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos tarkastaisi opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä. Momentti vastaisi 22 §:n 5 momenttia termejä täsmentäen. Kuten voimassa olevan lain säännöskohtaisissa perusteluissa on mainittu, korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestäjänä Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus ja velvollisuus seurata ja tarkastaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tämän lain mukaisen toiminnan laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta, tuottavuutta ja tehokkuutta. Tämän perusteella Kansaneläkelaitos toimittaisi sosiaali- ja terveysministeriölle tämän esityksen 19 §:ssä tarkoitetut selvitykset.

Ehdotettu 2 momentti olisi sisällöltään uusi. Ehdotetun mukaan Kansaneläkelaitoksen edellytettäisiin jatkossa vahvistavan opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan lopullisen korvauksen vuosittain. Vuosittaisten rahoitusosuuksien vahvistaminen on osa taloudenhallinnan menettelyä. Momenttiin lisätyn velvoitteen lisääminen helpottaa opiskeluterveydenhuollon talouden seurantaa ja hallintaa.

Valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuuksien vahvistamista sekä maksettavan korvauksen määrittelyä varten kokonaiskustannuksista vähennettäisiin sekä rajalain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset, että muut Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuotot. Rajalain mukaisten valtion korvausten haku- ja käsittelyajoista johtuen vähennys ei välttämättä kohdistuisi kyseisen toimintavuoden aikana annetusta hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin ja niiden korvauksiin. Kansaneläkelaitos vähentäisi lopullisesta korvauksesta sen summan, jonka se on todellisuudessa maksanut Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle valtion korvauksena kyseisen toimintavuoden aikana. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot voivat olla käyttämättä jätetyistä ajoista perittyjä maksuja sekä esimerkiksi rahasto- ja sijoitustuottoja, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön vakuutusyhtiöiltä laskuttamia sairauskertomuskopioiden toimitusmaksuja tai isännöinti- ja toimistopalvelumaksuja. Vahvistaessaan valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuuksia Kansaneläkelaitos huomioisi muiden tuottojen osuuden valtion rahoitusosuutta vähentävänä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitos vahvistaisi opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon lopullisen korvauksen. Kansaneläkelaitos vähentäisi vahvistamistaan kokonaiskustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot. Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voisi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.

Ehdotuksen 3 momentin mukaan, jos Kansaneläkelaitos havaitsisi 1 momentin mukaista tarkastusta suorittaessaan, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle olisi maksettu liikaa ennakkoa, se tekisi päätöksen liikaa maksetun ennakon (*ylijäämä*) palauttamisesta. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä olisi oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (*alijäämä*), Kansaneläkelaitos maksaisi ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen. Ra-

hoituksen yli- tai alijäämä huomioitaisiin kansallisen rahoituksen vahvistamisen jälkeen maksettavassa ennakkoerässä. Momentti olisi sisällöltään voimassa olevan lain 23 §:n 2 ja 3 momenttien kaltainen, kuitenkin niin, että sen sanoitus täsmennettäisiin esityksessä käytettyjen termien mukaiseksi.

Ehdotuksen 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rahoituksen toteuttamisesta. Opiskeluterveydenhuoltolain kahden ensimmäisen vuoden toimeenpanossa on esiintynyt epäselvyyttä kustannusten määrittelyssä ja käytännön rahaliikenteessä. On mahdollista, että opiskeluterveydenhuollon rahoituksen käytännön toteuttamiseen tarvittaisiin edelleen alemman asteista sääntelyä helpottamaan lain toimeenpanoa, josta syystä esitetään asetuksenantovaltuutta.

23 §. Takaisinperintä. Pykälän voimassa olevan otsikkoa ”takaisinperintä ja lisäsuoritus” esitetään muutettavaksi vastaamaan ehdotetun pykälän sisältöä. YTHS:n oikeudesta lisäsuoritukseen tai -korvaukseen säädettäisiin ehdotetussa 22 §:ssä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan, jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö olisi käyttänyt opiskeluterveydenhuollon kustannusten kattamiseen tarkoitettua rahoitusta muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekisi päätöksen korvauksen takaisinperinnästä. Momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 23 § 1 momenttia muutoin, mutta sen sanoitusta täsmennettäisiin vastaamaan esityksen termien muutoksia.

Voimassa olevan lain 2 momentti esitetään kumottavaksi tarpeettomana. Momentin mukaan, jos Kansaneläkelaitos havaitsee 22 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkistusta suorittaessaan, että korvausta on maksettu liikaa, se tekee päätöksen liikaa maksetun korvauksen takaisinperinnästä. Jos tarkistuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus lisäkorvaukseen, Kansaneläkelaitos maksaa lisäkorvauksen sen jälkeen, kun korvauksen tarkistus on tehty.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettavan lopullisen korvauksen ja sen rahoitusosuuksien vahvistamisesta sekä siihen liittyvistä menettelyistä olisi tarkoituksenmukaista säätää samassa pykälässä. Voimassa oleva 2 momentti ei sisällä velvoitetta vahvistaa rahoitusosuuksia. Ylijäämän palauttamisesta tai alijäämän maksusta sekä niihin liittyvistä toimituksista ehdotetaan säädettävän esityksen 22 §:n 3 momentissa, joten momentti jää tarpeettomaksi.

Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan takaisinperintä voitaisiin ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa ennakoiden maksuerissä. Momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 23 §:n 3 momenttia, mutta käytetyt termit täsmennettäisiin vastaamaan esityksen termistöä. Momentissa ei myöskään olisi tarpeen enää mainita lisäsuoritusta, koska lisäsuorituksen osuus tulisi huomioiduksi esitetyn 22 §:ssä säädetyt lopullisen rahoitusosuuden vahvistamisen yhteydessä. Kuten voimassa olevan lain 23 §:n 3 momentin säännöskohtaisten perustelujenkin mukaan, takaisinperintä voitaisiin jakaa useampaan maksuerään, jos takaisinperittävä summa olisi merkittävä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön maksuvalmiuden turvaaminen sitä vaatisi.

24 §. Terveystoimomaksun maksuvelvollisuus. Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksupäiviä ehdotetaan muutettavaksi opiskelijaystävällisemmiksi, niin että Kansaneläkelaitos voisi jatkossa tiedottaa oppilaitokseen läsnä olevaksi ilmoittautuneille opiskelijoille terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta hyvissä ajoin ennen maksun eräpäivää. Voimassa olevan lain 2 momentin kevät- ja syyslukukautta koskevat terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuuteen liittyvät maksupäivät ehdotetaan myös siirrettäväksi selkeyden ja luettavuuden vuoksi omiksi momenteikseen.

Terveystenhoitomaksu maksettaisiin edelleen lukukausittain. Vaikka opiskelija valmistuisi kesken lukukauden, maksua ei palautettaisi ja oikeus opiskeluterveydenhuollon palvelujen käyttöön säilyisi kyseisen lukukauden loppuun.

Ehdotetun 2 momentin mukaan, jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle viimeistään tammikuun 31 päivänä, maksu olisi suoritettava viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu olisi suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan, jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle viimeistään syyskuun 30 päivänä, maksu olisi suoritettava viimeistään marraskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuisi läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu olisi suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan jos sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004 tai kansainvälisessä sopimuksessa olisi tästä luvusta poikkeavia säännöksiä tai määräyksiä, niitä sovellettaisiin tämän luvun asemasta.

Ehdotetussa 4 momentissa olisi voimassa olevan lain tilaa selkeyttävä viittaussäännös Suomea velvoittavaan EU-koordinaatioasetukseen. Informatiivisella viittauksella selvennettäisiin, että terveydenhoitomaksua koskevat säännökset eivät koordinaatioasetuksen perusteella koske sellaista Suomen korkeakoulussa opiskelevaa EU-tutkinto-opiskelijaa, joka tulee toisesta EU- tai ETA-valtiosta, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta ja joka esittää todistuksen siitä, että sairaanhoidosta aiheutuvista kustannuksista vastaa jokin edellä mainituista valtioista. Luvun 4 terveydenhoitomaksua koskevat säännökset eivät siten koskisi edellä mainittuja opiskelijoita. Ehdotetun esityksen mukaan EU-tutkinto-opiskelijat, jotka opiskelevat suomalaisessa korkeakoulussa läsnä olevaksi ilmoittautuneina, eivät olisi velvollisia maksamaan lukukausikohtaista terveydenhoitomaksua Kansaneläkelaitokselle.

25 §. Terveystenhoitomaksun suuruus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi menettelyä, jonka mukaan terveydenhoitomaksun suuruus määriteltäisiin. Menettely vastaisi nykytilaa, kuitenkin niin, että EU-tutkinto-opiskelijoiden vapautus maksusta huomioitaisiin. Lisäksi pykälän sanoitusta ehdotetaan täsmennettäväksi esityksessä käytettävien termein.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan terveydenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että valtion rahoitusosuudella ja terveydenhoitomaksun tuotoilla katetaan 14 §:ssä tarkoitetut hyväksyttävät opiskeluterveydenhuollon kustannukset. Maksua määrättäessä noudatetaan, mitä laissa säädetään opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuuksista. Terveystenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jaetaan arvioidulla läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrällä. Terveystenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille.

Ehdotetussa 1 momentissa ei enää puhuttaisi terveydenhoitomaksun määräämisestä vaan maksun määrittelystä. Lisäksi momentin ensimmäistä lausetta täsmennettäisiin niin, että siinä todettaisiin terveydenhoitomaksujen tuotoilla katettavan opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Momentin loppuun lisättäisiin myös viittaus maksuvelvollisiin opiskelijoihin, jotta EU-tutkinto-opiskelijoiden asema terveydenhoitomaksuista vapautettuina kävisi laista jatkossa ilmi.

Ehdotetun 1 momentin mukaan terveydenhoitomaksun suuruus määriteltäisiin siten, että sen tuotolla katettaisiin 14 §:ssä tarkoitettu opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta.

Terveydenhoitomaksu olisi saman suuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia. EU-tutkinto-opiskelijat ovat vapautettuja terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta EU-koordinaatioasetuksen perusteella.

27 §. Terveydenhoitomaksun periminen ja viivästymismaksu. Voimassa olevan 2 momentin viimeisen virkkeen viittaus terveydenhoitomaksun vanhentumisesta ehdotetaan täsmennettäväksi esityksen mukaiseksi, jotta viittaus kohdistuisi oikein.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen olisi lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus, jos opiskelija ei maksaisi terveydenhoitomaksua määräajassa. Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästymismaksu olisivat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä ja vanhentumisesta säädettäisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Vanhentuminen laskettaisiin maksun 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyistä eräänymisestä.

29 §. Potilastietojen rekisterinpito. Voimassa olevan pykälän viimeinen virke esitetään siirrettäväksi selkeyden vuoksi omaksi uudeksi momentikseen, mutta sisällöllisesti sekä 1 momentti että ehdotettava 2 momentti pysyisivät ennallaan.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö olisi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasäädös) tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille.

Ehdotettu uusi 2 momentti koskisi edelleen voimassa olevan lain mukaisesti poikkeuksellista tilannetta, jossa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö ei kykenisi tuottamaan opiskeluterveydenhuollon palveluja säädetyllä tavalla ja Kansaneläkelaitoksen olisi järjestettävä palvelut muun palveluntuottajan toimesta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan edellä 13 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa rekisterinpitäjänä toimisi kuitenkin Kansaneläkelaitos.

31 §. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja. Voimassa olevan pykälän otsikko ”tietojen saanti ja tietojen luovutus” ehdotetaan muutettavaksi siten, että otsikko kuvaisi täsmällisemmin pykälän sisältöä. Lisäksi pykälän 4 momenttia esitetään selkiytettäväksi jakamalla sen sisältö kahteen erilliseen momenttiin. Sisällöllisesti ehdotettavat 4 ja uusi 5 momentti pysyisivät ennallaan. Voimassa oleva 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Ehdotetun uuden 4 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saisi sisältää henkilötietoja.

Voimassa olevan 4 momentin alkuosa pysyisi ennallaan. Sen säännöskohtaisten perustelujen mukaan momentin tiedot tarkoittaisivat lähinnä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön järjestelmistä saatavia olemassa olevia tilastotietoja, eivätkä tiedot saisi sisältää yksittäisen opiskelijan terveydentilätietoja.

Voimassa olevan 4 momentin loppuosa, joka koskee Kansaneläkelaitoksen oikeutta tarkistaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kirjanpito sekä arvioida säätiön toimintaa ehdotetaan selkeyden vuoksi siirrettäväksi omaksi, uudeksi 5 momentikseen ja sen viittaussäännös momentin kohtiin täsmennettäisiin esitystä vastaavaksi.

Ehdotetun uuden 5 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus tarkistaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada 4 momentissa tarkoitettuja tietoja koskisi myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja. Voimassa olevan momentin yksityiskohtaisten perustelujen mukaan Kansaneläkelaitos voisi antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita lain toimeenpanoon liittyvistä menettelyistä. Kansaneläkelaitos tarvitsisi lain mukaisen järjestämistehtävän hoitamiseksi ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuottaman palvelun saatavuuden ja saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden ja taloudellisuuden seuraamiseksi ja varmistamiseksi laajasti tietoja säätiön toiminnasta ja taloudesta.

Voimassa olevan 5 momentti esitetään kumottavaksi erityislainsäädännössä tarpeettomana. Momentin mukaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on velvollinen toimittamaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot. Säännös on tarpeeton, koska Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö vastaa tietojen toimittamisesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 §:n perusteella.

32 §. *Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa.* Voimassa olevan pykälän mukaan edellä 31 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Pykälä viranomaisten välisestä tekniseen käyttöyhteyteen liittyvästä sääntelystä esitetään kumottavaksi erityislainsäädännössä tarpeettomana. Tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla viranomaisten välillä säädetään laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019), joten säännös tietojen luovutuksesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ei ole tarpeellinen.

34 a §. *Tiedoksianto.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi tiedoksiantokäytäntöjä selkeyttävä säännös Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antamien päätösten tiedoksiannosta. Voimassa olevassa laissa ei ole erikseen säädetty päätösten tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä.

Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi säädettyä etuutta koskevan päätöksen tiedoksiannosta säädetään Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 20 a §:ssä. Tarkoituksenmukaista olisi, että myös korkeankouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain perusteella annettavat päätökset olisivat samanlaisen tiedoksiantomenettelyn piirissä. Asiantilan selkeyttämiseksi myös kaikkien Kansaneläkelaitoksen opiskeluterveydenhuoltolain nojalla antamien päätösten tiedoksiannossa olisi syytä käyttää samanlaista tiedoksiantomenettelyä, jota Kansaneläkelaitos käyttää etuuspäätösten kohdalla.

Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antaman päätöksen tiedoksiannossa noudatettaisiin sitä, mitä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 20 a §:ssä säädetään etuuspäätöksen tiedoksiannosta.

7.2 Laki Kansaneläkelaitoksesta

12 d §. *Sosiaaliturvan yleisrahasto.* Pykälän 1 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 425/2021, ja sen toista virkettä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan opiskeluterveydenhuoltolakiin esitettäviä muutoksia, jotta viittaus olisi täsmällinen. Momenttiin lisättäisiin viittaus opiskeluterveydenhuoltolain 21 ja 22 §:ään. Lisäksi momenttia täsmennettäisiin niin, että yleisrahaston maksuissa huomioitaisiin Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuoltolain mukaisen lopullisen korvauksen ohella myös ennakot.

Ehdotuksen mukaan sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaisiin muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitettut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaisiin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 21 §:ssä tarkoitettu ennakko ja 22 §:ssä tarkoitettu lopullinen korvaus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksen 19 §:n 2 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä.

Esityksen 22 §:n 4 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rahoituksen toteuttamisesta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2024.

Koska opiskeluterveydenhuollon rahoitus seuraa kalenterivuositain annettavaa valtion talousarvioesitystä, lakiehdotuksen käsittelyn ja voimaantulon lykkäytyminen ehdotetusta lykkäisi lakimuutosten seuraavan mahdollisen voimaantulon vuoden 2025 alkuun. Kesken budjettivuoden rahoitusperiaatteiden muuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

10 Toimeenpano ja seuranta

Opiskeluterveydenhuoltolakiin ehdotettujen muutosten toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan lakia toimeenpantaessa. Erityisesti tullaan seuraamaan, miten kustannusten hakeminen EU-tutkinto-opiskelijoiden käyttämistä opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta toteutuu rajalain 20 a §:n perusteella, ja mille tasolle muilta valtioilta haettavat kustannukset ja saadut korvaukset tulevat asettumaan.

Opiskeluterveydenhuollon kustannusten kehittymistä seurataan normaalissa talousarvioprosessissa. Prosessi sisältää sen, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa muun ohessa Kansaneläkelaitoksen vuosittain tuottaman selvityksen perusteella palvelujen toteutumista ja saatavuutta, kuten myös palvelujen käyttöä, viivästysmaksujen ja käyttämättä jätetyistä ajoista perittyjen maksujen kehitystä. Lisäksi tullaan seuraamaan kustannusten kehittymistä palveluluokittain ja alueittain. Esityksen sisältämien opiskeluterveydenhuollon raportointia täsmäntävien ehdotusten tarkoituksena on parantaa opiskeluterveydenhuollon seurantaa ja arviointia niin että palveluja voidaan kehittää kustannusvaikuttavasti ja opiskelijoiden tarpeisiin vastaten.

Lisäksi Terveiden ja hyvinvointilaitoksen toteuttamalla terveys- ja hyvinvointitutkimuksella (KOTT) seurataan yleisellä tasolla korkeakouluopiskelijoiden terveydentilaa, terveyspalveluiden käyttöä, palvelujen saantia ja niiden kohdentumista.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen kannalta perustuslain säännöksistä merkityksellisiä ovat perustuslain 6 § yhdenvertaisuudesta, 19 § oikeudesta sosiaaliturvaan sekä 22 § perusoikeuksien turvaamisesta.

Perustuslain 22 §: n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Julkisen vallan tulee siten aktiivisesti edistää ja luoda tosiasialliset edellytykset perusoikeuksien toteuttamiseksi.

Julkisen vallan on myös turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisesti. Kysymys on etenkin palvelujen saatavuuden turvaamisesta, kuten perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan PeVL 15/2018 s. 5. Riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja voidaan turvata lainsäädäntötoimin, asianmukaisella rahoituksella ja voimavarojen kohdentamisella. Esityksen näkökulmasta 19 §:n 3 momentin mukaisen oikeuden toteuttaminen edellyttää, että korkeakouluopiskelijoilla on käytettävissään riittävät palvelut ja tosiasiallinen mahdollisuus saada hoitoa. Lisäksi riittävän rahoituksen turvaaminen lainsäädäntötoimin opiskeluterveydenhuollon palveluille on edellytys 19 §:n 3 momentissa säädetyn perusoikeuden toteuttamiselle.

Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 24 §:n mukaan tämän lain 2 §:ssä tarkoitetun korkeakouluopiskelijan, joka on ilmoittautunut läsnä olevaksi oppilaitokseen tai opiskelee Maanpuolustuskorkeakoulussa muita kuin upseerin virkaan vaadittavia sotatieteellisiä ja sotilasammattillisia opintoja, on suoritettava lukukausikohtainen terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle. Lakia koskevassa hallituksen esityksessä katsotaan, että korkeakouluopiskelijoilta lukukausittain perittävä terveydenhoitomaksu on tarkoitettu yleisesti opiskeluterveydenhuollon rahoittamiseen, eikä se ole vastike opiskelijan saamasta palvelusta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan, kun yksilöity vastikesuhde puuttuu, on pakollinen terveydenhoitomaksu valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan vero eikä maksu (HE 145/2018 vp, s. 76-77). Voimassa oleva säännös sisältää perustuslain 81 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Lisäksi verolaista tulee perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan ilmetä yksiselitteisesti verovelvollisuuden piiri (PeVL 33/2018, s. 3).

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus on kaikilta osin velvoittavaa oikeutta, jota tulee soveltaa sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Asetus koskee yhdenvertaisesti kaikkia EU-kansalaisia. Yhteisön alueella liikkuvat henkilöt kuuluvat vain yhden jäsenmaan sosiaaliturvajärjestelmään, eikä EU-koordinaatioasetuksen perusteella henkilöltä, joka on vakuutettuna toisessa jäsenvaltiossa, voida periä sosiaaliturvaan liittyviä vakuutusmaksuja toisessa jäsenmaassa. Näin myös suomalainen opiskelija opiskellessaan toisessa EU-valtiossa, kuuluu Suomen sosiaaliturvan ja palvelujärjestelmän piiriin ja

on vapautettu toisen EU-valtion sosiaaliturvaan liittyviltä maksuilta. Myös Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (PeVL 1/2018 vp, s. 3). Tämä niin sanottu yhden sovellettavan lain periaate kytkeytyy perustuslain yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyden periaatteeseen.

Myös perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta ja siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkieltö, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueteltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu henkilöön liittyvä syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka (PeVL 15/2018 vp, s. 7).

Perustuslain yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään, eikä lailla voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Perustuslain esitöiden mukaan yhdenvertaisuuspykälällä pyritään turvaamaan myös tosiasiallisen tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa perinteisen oikeudellisen yhdenvertaisuuden lisäksi (HE 309/1993 vp). Tosiasiallinen tasa-arvo on tasa-arvoa eri tilanteiden ja lopputulosten suhteen. Ketään ei saa asettaa erilaiseen asemaan esimerkiksi jonkin henkilöön liittyvän syyn vuoksi ilman hyväksyttävää syytä. Kaikenlainen eronteko ihmisten välillä ei ole kielletty, vaikka erottelu perustuisikin syrjintäkieltösäännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyyn.

Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuuden suhteen EU-tutkinto-opiskelijat ovat voimassa olevan EU-koordinaatioasetuksen vuoksi erilaisessa asemassa muihin Suomessa opiskeleviin korkeakouluopiskelijoihin nähden. Koska EU-tutkinto-opiskelijat kuuluvat lähtömaansa sosiaaliturvaan, tulee heidät vapauttaa maksamasta opiskeluterveydenhuoltolaisa säädettyä terveydenhoitomaksua. Kyseessä on EU-kansalaisia ja EU-valtioita velvoittava asetus, eikä EU-tutkinto-opiskelijoiden niin sanottu positiivinen erityiskohtelu. Kyseessä on sellainen hyväksyttävä syy, jonka perusteella EU-tutkinto-opiskelijoiden erilainen asema terveydenhoitomaksuvelvollisuuden suhteen voidaan hyväksyä.

Ehdotettu, opiskeluterveydenhuoltolakiin säädettävä muutos poistaisi EU-koordinaatioasetuksen ja kansallisen lainsäädännön välillä vallitsevan ristiriidan ja selkiyttäisi terveydenhoitomaksun maksuvelvollisten ja maksusta vapautettujen opiskelijoiden asemaa ja perusteita. Ehdotettu maksuvapautus ei kuitenkaan vaikuttaisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapaan ja saatavuuteen. Jokaisella tutkintoa suorittavalla korkeakouluopiskelijalla, joka ovat ilmoittautunut läsnä olevaksi opiskelijaksi, olisi siten edelleen yhdenvertainen oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

Ehdotetun muutoksen jälkeen korkeakouluopiskelijoiden edut tai velvoitteet eivät perusteettomasti poikkeaisi toisistaan, minkä edellytyksen perustuslakivaliokunta on nostanut esille jo voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain valiokuntakäsittelyn yhteydessä (PeVL 33/2018 vp, s. 2). Lisäksi esityksen myötä EU-tutkinto-opiskelijoiden asemasta ja heitä koskevasta EU-koordinaatioasetuksen velvoittamasta veroluonteisen terveydenhoitomaksun maksuvapautuksesta olisi säädetty lailla riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Ehdotettu muutos vaikuttaisi myös opiskeluterveydenhuollon kokonaisrahoituksen muodostumiseen. Ehdotuksen mukaan opiskeluterveydenhuollon kansallinen rahoitus koostuisi opiskelijoiden maksamista terveydenhoitomaksuista sekä valtion rahoitusosuudesta. EU-tutkinto-opis-

kelijoiden hoidon kustannukset tulisivat katetuksi opiskelijoiden sairaanhoidosta vastuussa olevilta valtioilta saatavilla korvauksilla. Esityksessä ehdotetun muutoksen myötä EU-tutkinto-opiskelijan opiskeluterveydenhuollon palveluiden käytöstä aiheutuvat kulut kohdistuisivat opiskelijan sairaanhoidon kustannuksista vastuussa olevaan valtioon ja Kansaneläkelaitos hakisi kustannuksia tällaisilta valtioilta rajalain perusteella.

Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan, että lainsäädännön tulee turvata asianmukaisesti ja täsmällisin säännöksin riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitus ja poikkeustilanteissa edellytykset perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen (PeVL 15/2018 vp, s. 25). Koska ehdotettu muutos vaikuttaisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannusten rahoitukseen ja rahoitusosuuksien muodostumiseen, olisi myös rahoitusta koskevia säännöksiä muutettava ja tarkennettava. Näin kokonaisuus vastaisi esitystavaltaan valtion kehys- ja talousarvion laatimisprosessissa noudatettuja käsitteitä, menettelyjä ja määräaikoja. Rahoitusprosessin selkiyttäminen lisäisi opiskeluterveydenhuoltolain toimeenpanon läpinäkyvyyttä, kun säännökset olisivat termeiltään selkeitä ja ymmärrettäviä ja eri toimijoiden roolit ja tehtävät olisi määriteltävä nykyistä täsmällisemmin. Tällöin myös opiskeluterveydenhuollon palveluista aiheutuvia kustannuksia voitaisiin seurata paremmin ja varmistaa korkeakouluopiskelijoille riittävät opiskeluterveydenhuollon palvelut, mikä edesauttaisi osaltaan perusoikeuksien ja perustuslain 19 §:n 3 momentin toteutumista opiskeluterveydenhuollossa.

Asetuksenantovaltuutus

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia tässä perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Kansaneläkelaitoksen sosiaali- ja terveysministeriölle antaman selvityksen sisällöstä ja rahoituksen toteuttamisesta.

Kansaneläkelaitos toimii opiskeluterveydenhuoltopalvelujen järjestäjänä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö palveluiden tuottajana, mutta opiskeluterveydenhuollon yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä opiskeluterveydenhuollon järjestämisen yleinen seuranta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Opiskeluterveydenhuoltolaki on ollut voimassa olevaa oikeutta vasta reilut kaksi vuotta ja lain toimeenpanossa on havaittu haasteita. Nyt kun lakiin esitetään muutoksia, olisi tarpeen varmistaa riittävien asetuksenantovaltuuksien mahdollisuus lakiin kuulumattomien, yksityiskohtaisempien asioiden säätämismahdollisuutta varten.

Ehdotetut asetuksenantovaltuudet ovat perustuslain edellyttämällä tavalla tarkkarajaisia ja niiden voidaan tämän vuoksi katsoa täyttävän perustuslain vaatimukset.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut muutokset ovat sopusoinnussa perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien kanssa ja lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 32 §,
muutetaan 2 §:n 3 momentti, 2 ja 3 luku, 24 §:n 2 momentti, 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 2 momentti, 29 §, 31 §:n otsikko ja 4 ja 5 momentti sekä
lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, 24 §:ään uusi 3 ja 4 momentti ja lakiin uusi 34 a § seuraavasti:

2 §

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeudet

Oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

3 §

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädetään lisäksi terveydenhuoltolain 23 §:n nojalla annetuissa säännöksissä.

2 luku

Opiskeluterveydenhuollon rahoittaminen

14 §

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmalli

Opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttäviä kustannuksia ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuullaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuu kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista.

Kansallinen rahoitusosuus koostuu valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuudesta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista. Tavoitteena on, että valtion varoista katetaan 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta.

Eduskunta päättää vuosittain hyväksyttävästä opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta ja valtion rahoitusosuudesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisesti säädetään.

15 §

Sosiaali- ja terveysministeriön arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvion 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä niiden rahoituksesta. Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatima arvio perustuu:

1) 19 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen selvitykseen, 20 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen arvioon sekä mahdollisesti toimitettuihin muihin selvityksiin ja arvioihin;

2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon; sekä

3) muihin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

Hyväksyttävien kokonaiskustannusten arviossa on edellä säädetystä poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

Arviossa hyväksyttäviä kokonaiskustannuksia korotetaan vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

16 §

Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus ennakoinnissa tilanteissa toimintavuoden aikana

Sen lisäksi, mitä 14 §:ssä säädetään, valtio vastaa siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä tai ennakoimattomasta syystä johtuen.

17 §

Valtion rahoitusosuuden ennakon suorittaminen Kansaneläkelaitokselle

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden ennakon neljässä erässä vuoden aikana.

Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

18 §

Lopullisten rahoitusosuuksien vahvistaminen

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon lopulliset valtion ja opiskelijoiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto ei jonakin vuonna kata kokonaan 23:a prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto on jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia kansallisesta rahoitusosuudesta, yllättävää osuutta ei palauteta opiskelijoille.

Valtion rahoitusosuuden ali- tai ylijäämä huomioidaan rahoitusosuuksien vahvistamisen jälkeen maksettavassa kuluvan vuoden ennakoerässä.

19 §

Kansaneläkelaitoksen selvitys opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnasta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman terveydenhuoltolain 17 §:ssä tarkoitetun opiskeluterveydenhuollon laadusta, saatavuudesta, saatavuudesta ja palvelujen toteutumisesta, kokonaiskustannuksista ja lopullisista rahoitusosuuksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä selvityksen sisällöstä.

20 §

Kansaneläkelaitoksen arvio opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta ja terveydenhoitomaksun suuruudesta.

Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Lisäksi arviossa otetaan huomioon toimintaympäristön olennaiset muutokset.

Arviota määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaa huomioon arvioidut opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

3 luku

Opiskeluterveydenhuollon kustannusten korvaaminen

21 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava ennakko

Kansaneläkelaitos maksaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältää valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton.

Kansaneläkelaitos suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ennakon neljässä erässä vuoden aikana.

22 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava lopullinen korvaus

Kansaneläkelaitos tarkastaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä.

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon lopullisen korvauksen. Kansaneläkelaitos vähentää vahvistamistaan kokonaiskustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot. Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suurin vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee 1 momentin mukaista tarkastusta suorittaessaan, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle on maksettu liikaa ennakkoa, se tekee päätöksen liikaa maksetun ennakon (*ylijäämä*) palauttamisesta. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (*alijäämä*), Kansaneläkelaitos maksaa ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen. Rahoituksen yli- tai alijäämä huomioidaan kansallisen rahoituksen vahvistamisen jälkeen maksettavassa ennakkoerässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahoituksen toteuttamisesta.

23 §

Takaisinperintä

Jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on käyttänyt opiskeluterveydenhuollon kustannusten kattamiseen tarkoitettua rahoitusta muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekee päätöksen takaisinperinnästä.

Takaisinperintä voidaan ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa ennakoiden maksuerissä.

24 §

Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle viimeistään tammikuun 31 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle viimeistään syyskuun 30 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään marraskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Jos sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004 tai kansainvälisessä sopimuksessa on tästä luvusta poikkeavia säännöksiä tai määräyksiä, niitä sovelletaan tämän luvun asemasta.

25 §

Terveydenhoitomaksun suuruus

Terveydenhoitomaksun suuruus määritellään siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla kateetaan 14 §:ssä tarkoitettu opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia.

27 §

Terveydenhoitomaksun periminen ja viivästymismaksu

Jos opiskelija ei maksa terveydenhoitomaksua määräajassa, Kansaneläkelaitoksen on lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus. Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästymismaksu ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä ja vanhentumisesta säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Vanhentuminen lasketaan maksun 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä erääntymisestä.

29 §

Potilastietojen rekisterinpito

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveydenhuollon potilasasiakirjoille.

Edellä 13 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa rekisterinpitäjänä toimii kuitenkin Kansaneläkelaitos.

31 §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada 4 momentissa tarkoitettuja tietoja koskee myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

34 a §

Päätöksen tiedoksianto

Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antaman päätöksen tiedoksiannossa noudatetaan, mitä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 20 a §:ssä säädetään etuuspäätöksen tiedoksiannosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 425/2021, seuraavasti:

12 d §

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 21 §:ssä tarkoitettu ennakko ja 22 §:ssä tarkoitettu lopullinen korvaus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.10.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso

1.

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 32 §,
muutetaan 2 §:n 3 momentti, 2 ja 3 luku, 24 §:n 2 momentti, 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 2 momentti, 29 §, 31 §:n otsikko ja 4 ja 5 momentti sekä
lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti, 24 §:ään uusi 3 ja 4 momentti ja lakiin uusi 34 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeudetut

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeudetut

Oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden *tai lukuvuoden* loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

Oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluja jatkuu sen lukukauden loppuun asti, jolle opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi.

3 §

3 §

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädetään lisäksi terveydenhuoltolain 23 §:n nojalla annetuissa säännöksissä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Opiskeluterveydenhuollon rahoitus

Opiskeluterveydenhuollon rahoittaminen

14 §

14 §

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kustannukset

Opiskeluterveydenhuollon rahoitusmalli

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttäviä kustannuksia ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastuullaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttäviä kustannuksia ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastuullaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuu kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista.

Kansallinen rahoitusosuus koostuu valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuudesta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista. Tavoitteena on, että valtion varoista katetaan 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta.

Eduskunta päättää vuosittain hyväksyttävästä opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta ja valtion rahoitusosuudesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisesti säädetään.

15 §

Arvio hyväksyttävistä kustannuksista

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvion 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kustannuksista. Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatima arvio perustuu:

- 1) Kansaneläkelaitoksen toimittamiin 21 §:ssä tarkoitettuihin ja muihin selvityksiin ja arvioihin;
- 2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon;
- 3) muihin käytettävissä oleviin sekä korkeakouluopiskelijoiden *että muiden opiskelijoiden* opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

16 §

Hyväksyttävien kustannusten tarkistaminen

Hyväksyttävät kustannukset tarkistetaan vuosittain 15 §:ssä tarkoitetun arvioinnin pe-

15 §

Sosiaali- ja terveysministeriön arvio hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain arvion 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista *sekä niiden rahoituksesta*. Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatima arvio perustuu:

- 1) *19§:ssä tarkoitettuun* Kansaneläkelaitoksen selvitykseen, *20 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen arvioon sekä mahdollisesti toimitettuihin* muihin selvityksiin ja arvioihin;
- 2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon; *sekä*
- 3) muihin *kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin* käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

Hyväksyttävien kokonaiskustannusten arviossa on *edellä säädetystä* poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

Arviossa hyväksyttäviä kokonaiskustannuksia korotetaan vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

16 §

Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus ennakolimattomissa tilanteissa toimintavuoden aikana

Sen lisäksi, mitä *14 §:ssä* säädetään, valtio vastaa siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytet-

Voimassa oleva laki

rusteella, kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Eduskunta päättää vuosittain opiskeluterveydenhuollon *hyväksyttävistä kustannuksista* ja valtion *rahoituksesta* valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Hyväksyttävien kustannusten tarkistuksessa on 1 momentista poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

17 §

Rahoituksen periaatteet

Opiskeluterveydenhuollon rahoitus koostuu opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle suorittamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista ja valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta rahoituksesta.

Valtion varoista rahoitetaan 77 prosenttia opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla rahoitetaan 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut eivät jonakin vuonna kata kokonaan 23:a prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, puuttuva osuus rahoitetaan 2 momentista poiketen valtion varoista. Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksut ovat jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, ylittävää osuutta ei palauteta opiskelijoille.

18 §

Opiskeluterveydenhuollon lisärahoitus ennakoimattomassa tilanteessa

Sen lisäksi, mitä 17 §:ssä säädetään, valtio vastaa siitä, että Kansaneläkelaitoksen käytettävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on

Ehdotus

tävissä on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon riittävä rahoitus, jos se on välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä tai ennakoimattomasta syystä johtuen.

17 §

Valtion rahoitusosuuden ennakon suorittaminen Kansaneläkelaitokselle

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden *ennakon* neljässä erässä vuoden aikana.

Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

18 §

Lopullisten rahoitusosuuksien vahvistaminen

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon lopulliset valtion ja opiskeli-

Voimassa oleva laki

välttämätöntä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden turvaamiseksi äkillisestä ja ennakoimattomasta syystä johtuen.

19 §

Valtion rahoitusosuuden suoritukset

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle neljässä erässä vuoden aikana tämän lain nojalla järjestettävän opiskeluterveydenhuollon valtion rahoitusosuuden. Kansaneläkelaitoksen on kymmenen pankkipäivää ennen *kunkin* erän maksupäivää ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle valtion maksuerän suuruus.

20 §

Kansaneläkelaitoksen toimintakulut

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:ssä säädetään.

Ehdotus

joiden terveydenhoitomaksun rahoitusosuudet Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tilin ja toimintakauden päätyttyä.

Jos opiskelijoiden terveydenhoitomaksujen tuotto ei jonakin vuonna kata kokonaan 23:aa prosenttia *opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta*, puuttuva osuus rahoitetaan valtion varoista. Jos opiskelijoiden *terveydenhoitomaksujen tuotto on* jonakin vuonna enemmän kuin 23 prosenttia *kansallisesta rahoitusosuudesta*, ylittävää osuutta ei palauteta opiskelijoille.

Valtion rahoitusosuuden ali- tai ylijäämä huomioidaan rahoitusosuuksien vahvistamisen jälkeen maksettavassa kuluvan vuoden ennakkoerässä.

19 §

Kansaneläkelaitoksen selvitys opiskeluterveydenhuollon rahoituksesta ja toiminnasta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle *selvitys* Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman *terveydenhuoltolain 17 §:ssä tarkoitetun* opiskeluterveydenhuollon *laadusta, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja palvelujen toteutumisesta, kokonaiskustannuksista ja lopullisista rahoitusosuuksista.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä selvityksen sisällöstä.

20 §

Kansaneläkelaitoksen arvio opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksista ja niiden rahoituksesta

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio *opiskeluterveydenhuollon seuraavan vuoden kokonaiskustannuksista, kansallisesta rahoitusosuudesta ja terveydenhoitomaksun suuruudesta.*

Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, talou-

3 luku
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava korvaus

21 §

Kansaneläkelaitoksen selvitykset ja arvio

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitykset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön edellisenä vuonna tuottaman opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain helmikuun loppuun mennessä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle arvio seuraavalle vuodelle vahvistettavasta opiskelijoiden terveydenhoitomaksun suuruudesta.

22 §

Korvauksen maksaminen

Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus perustuu opiskelijakohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja arvioidaan opiskelijamäärästä.

Korvausta määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaa huomioon opiskeluterveydenhuollon

dellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos. Lisäksi arviossa otetaan huomioon toimintaympäristön olennaiset muutokset.

Arviota määrittäessään Kansaneläkelaitos ottaa huomioon arvioidut opiskeluterveydenhuollon käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

3 luku

Opiskeluterveydenhuollon kustannusten korvaaminen

21 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava ennakko

Kansaneläkelaitos maksaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon kansallisen rahoitusosuuden ennakkoa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Ennakko sisältää valtion osuuden ennakon sekä kertyneen terveydenhoitomaksun tuoton.

Kansaneläkelaitos suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ennakon neljässä erässä vuoden aikana.

22 §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettava lopullinen korvaus

Kansaneläkelaitos tarkastaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tilin ja toimintakauden päättyttyä.

käyttökustannukset ja perustamiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön hallintokustannuksista sen osan, joka kohdistuu tämän lain mukaiseen toimintaan.

Kansaneläkelaitos suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korvauksen neljässä erässä vuoden aikana.

Korvauksen määrä tarkistetaan lopullisen opiskelijamäärän mukaisesti. Lopullinen opiskelijamäärä on kevät- ja syyslukukausien opiskelijamäärien keskiarvo. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset korvauksen määrän tarkistamisesta.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tili- ja toimintakauden päätyttyä Kansaneläkelaitos tarkastaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kustannukset ja toiminnalle asetettujen laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevien tavoitteiden toteutumisen.

23 §

Takaisinperintä ja lisäsuoritus

Jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on käyttänyt korvausta muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekee päätöksen korvauksen takaisinperinnästä.

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee 22 §:n 4 momentissa tarkoitettua tarkistusta suorittaessaan, että korvausta on maksettu liikaa, se tekee päätöksen liikaa maksetun korvauksen

Kansaneläkelaitos vahvistaa opiskeluterveydenhuollon tuottamisesta aiheutuneet kokonaiskustannukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan edellisen vuoden opiskeluterveydenhuollon lopullisen korvauksen. Kansaneläkelaitos vähentää vahvistamistaan kokonaiskustannuksista Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 a §:n perusteella maksetut korvaukset sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saamat muut tuotot. Lopullinen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön saama korvaus voi olla enintään opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruisen vähennettynä edellä mainituilla korvauksilla ja tuotoilla.

Jos Kansaneläkelaitos havaitsee *1 momentin* mukaista tarkastusta suorittaessaan, että *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle* on maksettu liikaa *ennakkoa*, se tekee päätöksen liikaa maksetun *ennakon (ylijäämä) palauttamisesta*. Jos tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus *ennakkoa suurempaan korvaukseen (alijäämä)*, Kansaneläkelaitos maksaa *ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen*. *Rahoituksen yli- tai alijäämä huomioidaan kansallisen rahoituksen vahvistamisen jälkeen maksettavassa ennakkoerässä.*

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahoituksen toteuttamisesta.

23 §

Takaisinperintä

Jos Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on käyttänyt *opiskeluterveydenhuollon kustannusten kattamiseen tarkoitettua rahoitusta* muuhun kuin tämän lain mukaiseen toimintaan, Kansaneläkelaitos tekee päätöksen takaisinperinnästä.

Takaisinperintä voidaan ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa *enakoiden maksuerissä*.

takaisinperinnästä. Jos tarkistuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus lisäkorvaukseen, Kansaneläkelaitos maksaa lisäkorvauksen sen jälkeen, kun korvauksen tarkistus on tehty.

Takaisinperintä tai lisäsuoritus voidaan ottaa huomioon seuraavissa Kansaneläkelaitoksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamissa korvauksen maksuerissä.

24 §

Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus

Kevätlukukauden maksu on suoritettava viimeistään tammikuun 31 päivänä ja syyslukukauden maksu viimeistään syyskuun 30 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

25 §

Terveydenhoitomaksun suuruus

Terveydenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että *valtion rahoitusosuudella ja* terveydenhoitomaksun tuotoilla katetaan 14 §:ssä tarkoitetut hyväksyttävät opiskeluterveydenhuollon kustannukset. *Maksua määrättäessä noudatetaan, mitä 17 §:ssä säädetään opiske-*

24 §

Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle viimeistään tammikuun 31 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi kevätlukukaudelle tammikuun 31 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä heinäkuuta.

Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle viimeistään syyskuun 30 päivänä, maksu on suoritettava viimeistään marraskuun 15 päivänä. Jos opiskelija ilmoittautuu läsnä olevaksi opiskelijaksi syyslukukaudelle syyskuun 30 päivän jälkeen, maksu on suoritettava viimeistään 31 päivänä joulukuuta.

Jos sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004 tai kansainvälisessä sopimuksessa on tästä luvusta poikkeavia säännöksiä tai määräyksiä, niitä sovelletaan tämän luvun asemasta.

25 §

Terveydenhoitomaksun suuruus

Terveydenhoitomaksun suuruus *määritellään* siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla katetaan 14 §:ssä *tarkoitettu* opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu on saman suuruisen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

luterveydenhuollon rahoitusosuuksista. Terveystenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jaetaan arvioitulla läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrällä. Terveystenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille.

27 §

Terveystenhoitomaksun periminen ja viivästy-
mismaksu

Jos opiskelija ei maksa terveystenhoitomaksua määräajassa, Kansaneläkelaitoksen on lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus. Korkeakouluopiskelijan terveystenhoitomaksu ja viivästytmismaksu ovat suoraan ulosottokelpoisia. Maksut peritään, ja ne vanhentuvat siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Vanhentuminen lasketaan maksun tämän lain 24 §:n 2 momentissa säädetystä erääntymisestä.

29 §

Potilastietojen rekisterinpito

Ylioppilaiden terveystenhoitosäätiö on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveystenhoillon potilasasiakirjoille. Lain 13 §:ssä tarkoitettu tilanteessa Kansaneläkelaitos toimii rekisterinpitäjänä edellä säädetystä poiketen.

luterveydenhuollon rahoitusosuuksista. Terveystenhoitomaksun suuruus määrätään siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jaetaan arvioitulla läsnä oleviksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrällä. Terveystenhoitomaksu on saman suuruinen kaikille opiskelijoille.

27 §

Terveystenhoitomaksun periminen ja viivästy-
mismaksu

Jos opiskelija ei maksa terveystenhoitomaksua määräajassa, Kansaneläkelaitoksen on lähetettävä opiskelijalle maksumuistutus. Korkeakouluopiskelijan terveystenhoitomaksu ja viivästytmismaksu ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä ja vanhentumisesta säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Vanhentuminen lasketaan maksun 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä erääntymisestä.

29 §

Potilastietojen rekisterinpito

Ylioppilaiden terveystenhoitosäätiö on luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) tarkoitettu rekisterinpitäjä sen tuottamisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille terveystenhoillon potilasasiakirjoille.

Edellä 13 §:ssä tarkoitettu tilanteessa rekisterinpitäjänä toimii kuitenkin Kansaneläkelaitos.

31 §

Tiedonsaanti ja tietojen luovutus

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salsapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilö-tietoja. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tässä momentissa tarkoitetut tiedot koskee myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on velvollinen toimittamaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteriin tarvittavat tiedot.

32 §

Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa

Edellä 31 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

31 §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada tietoja

Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada salsapitosäännösten estämättä ja korvauksetta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä järjestämänsä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon saatavuuden, saavutettavuuden, laadun, vaikuttavuuden, taloudellisuuden, tuottavuuden ja jatkuvan kehityksen seuraamiseksi ja arvioimiseksi tarvitsemiaan tietoja. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilö-tietoja.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus tarkastaa säätiön kirjanpito ja suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan ja tiloihin kohdistuva arviointi ennalta ilmoitettuna ajankohtana. Kansaneläkelaitoksen oikeus saada 4 momentissa tarkoitettuja tietoja koskee myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön muilta palveluntuottajilta hankkimia tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

32 §

Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa

(kumotaan)

34 a §

Päätöksen tiedoksi

Kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antaman päätöksen tiedoksiannossa noudatetaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

taan sitä, mitä Kansaneläkelaitoksesta annettun lain 20 a §:ssä säädetään etuuspäätöksen tiedoksiannosta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .*

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 425/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 d §

12 d §

Sosiaaliturvan yleisrahoitus

Sosiaaliturvan yleisrahoitus

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 22 §:n mukaiset korvaukset Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädettyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. Lisäksi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 21 §:ssä tarkoitettu ennakko ja 22 §:ssä tarkoitettu lopullinen korvaus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*